

Žalmy

Poznámky při čtení biblického textu

Břetislav Fajmon

Email: bretafajmon@rozhovor.cz

WWW: rozhovor.cz

Copyright©2040 Břetislav Fajmon

Tento text můžete volně šířit a tisknout.

Obsah

I	Text biblické knihy Žalmy se stručnými poznámkami	4
II	Podrobněji k některým motivům knihy Žalmy	49
1	Cesta	49
2	Marnost a lež	50
3	Zákon Hospodinův	50
4	Zahynutí	50
5	Hospodinův Mesiáš	50
6	Sijón – svatá hora	50
7	Král a soudce	51
8	Národy	51
9	Syn	51
10	Záchrana	51
11	Sláva	51
12	Nepřátelé a tíseň	51
13	Požehnání	51
14	Spravedlnost	51
15	Hříšník a hřích, zlo a špatnost	51
16	Víra	51
17	Radost	52
18	Pokoj	52
19	Milosrdenství	52
20	Bázeň	52

21 Láska	52
22 Poslušnost a vzpoura	52
23 Boj	52
III Závěrem	53

Úvod

Tento text bude pravděpodobně vznikat celý můj život, protože počet žalmů je velký, a tak něco smysluplného k nim říci ke všem je velmi rozsáhlý úkol. Nicméně věřím, že je to úkol praktický, protože Žalmy nás vedou v naší víře a v našem vztahu k Bohu. A tak doufám, že něco z toho, co budu psát, bude mít praktický dopad – zejména pro mne, a pokud někdy budou číst toto dílko i jiní, tak i pro ně.

Za nejkvalitnější úvod v češtině ke knize Žalmy lze považovat promluvy [1] od Dana Drápala, které, pokud se dočkají napsání a vydání všech pěti částí, budou asi nejrozšířenějším textem o žalmech v české literatuře. Mým cílem není Danovi nějak konkurovat, spíše se jedná v tomto textu o moje osobní uchopení žalmů, tj. myšlenky, které byly při čtení žalmů důležité pro mne.

Břeťa Fajmon, Brno 2010

Část I

Text biblické knihy Žalmy se stručnými poznámkami

Žalmy jsou nejrozsáhlejší knihou Bible. Jedná se o sbírku 150 písní a modliteb, která vznikala v rozsahu asi jednoho tisíce let (řecké slovo psalmos je překladem hebrejského mizmor, což znamená „zpěv nebo skladba doprovázená hudbou“). Pokud přijmeme, že jména v nadpisech žalmů souvisí s jejich autory, tak od Mojžíše, který psal žalm 90 kolem roku 1250 př.n.l., přes krále Davida, kterému je připsána téměř polovina žalmů (kolem roku 1000 př.n.l.), Šalomouna (dva žalmy), Azafa (dvanáct žalmů) a syny Kórachovy (jedenáct žalmů), jsou ty chronologicky poslední žalmy datovány až do třetího či druhého století př.n.l. To znamená, že v rozsahu jedné knihy máme k dispozici některé nejstarší i nejmladší příspěvky do Starého Zákona.

Jak lidé dříve znali Boha Bible¹? Nesmíme si myslet, že měli k dispozici její kapesní vydání. Veřejné čtení psaného slova nebylo moc časté. Sbírký zákona znali především soudcové a kněží. Záznamy historických knih byly zřejmě uchovávány v králově paláci. Slova proroků byla asi v první verzi předávána ústně, nevíme, do jaké míry tyto promluvy proroků byly k dispozici běžným lidem v písemné formě. Spisy moudrosti, zejména přísloví, byly také záležitostí „moudrých“, kteří byli napojeni na královský dvůr. Běžní lidé nejvíce přišli do styku se žalmy. Ty byly zpívány při rodinných setkáních i při chrámových svátcích. Byly nástrojem chvály, ale také hlavním zdrojem, ze kterého lidé čerpali svou víru. Žalmy byly „biblí“ lidí – byly tou nejznámější částí Starého Zákona.

K vlastnímu překladu knihy Žalmy jsem sáhl na počátku svého studia biblické hebrejštiny. Je to počín dost bláhový, protože poezie má v originálu ještě své další specifické otázky překladu. Základem mého experimentu je víra, že nyní přístupný ČSP (Český studijní překlad), který se snaží o formální správnost překladu každého slova, uvede moje nepřesnosti snadno na pravou míru. Levé horní indexy v textu Bible naznačují dělení biblického textu na verše, pravé horní indexy obsahují obecné poznámky k různým věcem a při prvním čtení je doporučuji přeskočit.

Zatímco všechny ostatní knihy Bible jsou rozděleny na kapitoly, které mezi sebou mají návaznost, na Žalmy bylo často pohlíženo jako na soubor písní a modliteb, které společně navzájem nemají přímou souvislost. V dnešní době se začíná přiznávat i knize Žalmů jisté poselství, které plyne z toho, jak jednotlivé žalmy následují za sebou. Zejména všech 150 žalmů je rozděleno do pěti knih (1. kniha ... žalmy 1–41; 2.kniha ... žalmy 42–72; 3.kniha ... žalmy 73–89; 4.kniha ... žalmy 90-106; 5.kniha ... žalmy 107-150). Každá z těchto knih je zakončena veršem: „Požehnán buď Hospodin na věky, amen.“, a navíc Žalm 72 (= zakončení 2. knihy žalmů) končí slovy „Končí modlitby Davida, syna Jišajova“. O této návaznosti jednotlivých žalmů bude víc řečeno v závěru těchto poznámek (část III), ale nyní aspoň jeden příklad: Žalm 50 je zvláštním žalmem zaznamenávajícím promluvu Hospodina v chrámu o tom, že bude soudit ty z Izraele, co zapomínají

¹Celý tento odstavec viz [7].

na jeho smlouvu a jednájí zle; Bůh sám vyzývá lid k nápravě jejich smluvního vztahu. Navazuje Žalm 51, který zaznamenává Davidovo pokání z konkrétního hříchu jako reakci na usvědčující slovo od Hospodina. Žalm 52 pak mluví o osudu těch, co jsou pyšní (a pokání nečiní), chlubí se zlem a nepodřizují svůj život Bohu. Vidíme zde tematickou návaznost, i když se jedná o žalmy, které vznikly možná za různých okolností nebo mluví o různých situacích, které na sebe nenavazují chronologicky. Klíčová je též pozice tzv. žalmů moudrosti (1,73,90,107,145) a královských žalmů (2,41,72,89,144), které se vždy vyskytují na začátku či na konci dělení žalmů do pěti knih (oddělíme-li tedy žalmy 146-150 jako závěrečnou píseň chvály) – zdá se tedy, že klíčovým tématem žaltáře je smlouva Hospodina s králi Izraele. Na toto téma Tyler Williams připravil přehledovou stránku A4 na základě článků Geralda Wilsona – doporučuji shlédnout na jeho stránce – http://biblical-studies-ca/pdfs/Shape_of_Psalter_chart.pdf).

Poznámka k číslování veršů v žalmech: číslování v českých překladech (ČEP, BK) je naprosto shodné s číslováním veršů hebrejského originálu – ovšem číslování některých žalmů v některých anglických překladech je často o jeden verš posunuto, protože v tom typu číslování se vynechává titulek žalmu.

Některá samostatná slova či spojení psaná kurzívou naznačují, že dané slovo v textu není a bylo doplněno pro lepší srozumitelnost. Zkratka GL ve vysvětlivkách odkazuje na Geseniův lexikon k danému slovu v hebrejštině, který je součástí komentáře (volba C jako „commentaries“ pro podrobnější čtení verše, a pak většinou ještě volba vysvětlivek pro dané slovo v hebrejštině – až odtud lze vidět odkaz na Geseniův lexikon k danému slovu) na stránce blueletterbible.org.

První kniha žalmů

Žalm 1

¹Šťastný je ten, kdo se neřídil radou zlovolníků²,
nevstoupil na cestu hříšníků
a neusedl mezi chvastouny³,

²ale s radostí jedná⁴ podle Hospodinova zákona
a rozvažuje⁵ nad ním⁶ ve dne v noci.

³Je jako strom zasazený u tekoucích vod,
který nese ovoce v čas sklizně
a jemuž listí neuvadá –
vším, co dělá, působí zdar⁷.

⁴Ne tak zlovolníci –
ti jsou jako plevy, kterými zmítá vítr.

⁵Proto zlovolníci neobstojí na soudu,
ani hříšníci ve shromáždění spravedlivých.

⁶Vždyť Hospodin zná cestu spravedlivých,
ale cesta zlovolníků zanikne⁸.

Vidíme zde dvě kontrastní ilustrace z oblasti zemědělství – strom zasazený u proudů vod, který je obrazem jednak zabezpečení (jeho listí neuvadá), jednak plodného života (ve „svém čase“ nese ovoce); pleva odváta větrem je obrazem života nebo jednání, které nenasytí ani samo sebe (pleva sama o sobě je bez živin, nemá v sobě život), natož pak někoho druhého (nenese žádný užitek).

Strom je obrazem života spravedlivých (jejich jednání se zdaří, obstojí), pleva je obrazem života zlovolníků (jejichž jednání neobstojí, nemá směr a cíl). Zajištění a zdar ti „spravedliví“ ovšem nemají sami ze sebe, ale z toho, že poslouchají Hospodinovy pokyny a rady (na rozdíl od těch, kteří se řídí radami zlovolníků). Celý žalm slouží jako úvod ke knize Žalmy (a možná je dobrým úvodem i k celé Bibli), protože poukazuje na zdroj dobrých rad – verš 2 zobrazuje člověka, který nejen že Hospodinovým radám věnuje svou pozornost, ale dělá to radostně a s důvěrou.

²Výraz „zlovolník“ je vzat z učebnice [15] – i když se jedná o poněkud archaičtější slovo, dobře vystihuje kontrast od spravedlivého: spravedlivý volí „právo“, rozhoduje se „s právem“, „podle práva“, kdežto zlovolník volí „zlo“, ničí, působí bolest, volí tu špatnou variantu.

³Zatímco Dan Drápal (viz [1], úvaha k Žalmu 1) upozorňuje na vystupňování (jde – zastaví se – usedne), Craig Broyles ([7]) míní, že se jedná o paralelismus, tj. různé pohledy na totéž z hlediska našeho myšlení (rady), našeho jednání (cesta) a našich slov (chvastouni).

⁴Doslova: v zákoně Hospodinově je jeho *chéfec* = zájem, přání, vůle, záliba. Nejedná se o nepraktické fandění či teoretickou oblibu, ale o radostné činění.

⁵Za výraz „rozvažuje“ vděčím překladu SNC.

⁶Doslova: nad jeho zákonem.

⁷Jediné sloveso v tomto žalmu, které není rozměru *qal* – jedná se o *hip'íl*, tj. sloveso s předmětnou vazbou („působí zdar, nese zdar“ – aktivní vliv na předmět).

⁸Doslova: zaniká, hyne, vede do zániku (imperpektum).

Tento žalm neslouží k tomu, abychom na základě něj soudili jiné – zda jsou druzí těmi spravedlivými, nebo těmi zlovolníky – ale abychom posoudili své vlastní jednání, k jakému z těchto dvou obrazů směřuje náš život. Tento žalm moudrosti nás vede, abychom zkoumali především Hospodinovy „rady“ (v celé knize Žalmy a vlastně v celé Bibli) a přemýšleli o tom, zda náš život je v souladu s nimi. Mluví se zde o tom, co je možná ještě skryté a není zcela zřejmé – že Hospodin zná cestu a že jiné cesty zaniknou, nedojdou naplnění a cíle. Budeme mu věřit, že Jeho cesta má smysl a cíl? Pokud ano, možná na Jeho cestě zakusíme zážrak proměny života neplodné plevy v život stromu, který nepostrádá vláhu a nese ovoce :-)

„Vším, co činí, působí zdar“⁹ – zde není řečeno, že ten, kdo čte Bibli, dosáhne úspěchu ve všem, co ho napadne; spíše se má na mysli, že i věci které podniká, jsou ovlivněny Hospodinovým zákonem: dělá ty věci, ke kterým jej Hospodin vyzve. Zdar také nemusí být zdarem podle našich vlastních představ – napomáhat ke zdaru (sobě i jiným) znamená „být uprostřed Hospodinovy vůle“, tj. dělat věci, ke kterým mne vede Bůh, i když jejich výsledky či dopad není hned zřejmý nebo není běžně hodnocen jako zdar (i příklad stromu svědčí o tom, že z jeho ovoce se lze těšit jen tehdy, když dozrálo)¹⁰. V každém případě ten, kdo našel v chození s Bohem smysl svého života, prožívá, že „Bůh se k němu zná“ – jistým konkrétním způsobem si jeho činů používá, přiznává se k nim. I když se věci nedaří podle našich vlastních představ, můžeme se v každé situaci pokusit o svých sto procent, ke kterým nás vede Bůh – pokusit se vždy prožívat to, že jsme na tom místě, kde nás chce Bůh mít.

Don Carson¹¹ vybízí skeptiky, kteří vidí, že nedokážou změnit sami sebe a některé věci ve svém životě, jež se neslučují s jednáním spravedlivého, ať prosí Boha, aby změnil jejich život a srdce a aby jim ukázal cestu, kterou třeba ještě sami nevidí. Ba co víc, nemusí jen prosit, ale mohou též děkovat – chválit Boha, že drží své slovo a dovede nás k tomu správnému cíli, pokud jsme ho o to poprosili. Nový zákon je svědectvím o tom, že tou CESTOU je Ježíš Kristus. Nezáleží jen na našem snažení, ale též na jednání Boha a Ježíše Krista v našem životě – jejich věrnost je důvodem k naší vděčnosti. Očekávejme tedy, že Bůh bude v našem životě jednat.

Ovoce stromu v Žalmu 1 dozrává sice „svým časem“, ale když uvážíme další biblické paralely mluvící o Hospodinově přítomnosti uprostřed jeho lidu, např. Ezechiel 47,1-12, dozrávání ovoce je zázračným procesem, kterému žehná Hospodin – Hospodinovo požehnaní je zobrazeno jako řeka, která vytéká z jeho chrámu¹² (Ez 47,12 v překladu B21: Na obou březích porostou nad řekou nejrůznější ovocné stromy. Jejich listí nikdy nezvadne a nepřestanou nést ovoce. Každý měsíc přinesou čerstvé plody, protože k nim proudí voda

⁹Tato formulace viz Jíří Beneš: Nevystižitelný Bůh? Vyšehrad 2010, str. 109.

¹⁰Dobrým příkladem života zdaru je Josefův život v knize Genesis – například v Gn 39,2.23 (na začátku i na konci kapitoly 39) je zmíněno, že s Josefem byl Hospodin, takže ho provázal zdar (podle ČSP). Nezáleželo tedy jen na Josefovi, ale „všemu, co Josef činil, dopřával Hospodin zdaru“. Přesto události kapitoly 39 z vnějšího pohledu nemluví jen o zdaru – Josef je v prvním případě zmínky o zdaru prodán do otroctví, ve druhém případě dán do vězení. A události kapitoly 40 mluví o tom, že nejvyšší číšník, který se dostal pryč z vězení, si na Josefa ani nevzpomněl (Gn 40,23). Bůh měl s Josefem plán – ale ze vnějšího pohledu, ba ani z pohledu Josefa nebylo jednoduché Hospodinovým záměrům věřit. Josef byl „uprostřed Hospodinovy vůle“ – to ovšem neznamená, že prožíval jen věci, které mu byly příjemné.

¹¹[12], audiopřednáška k žalmu 1.

¹²Viz Jirka Míšek, kázání ES Brno, 9.1.2011.

ze svatyně. Jejich ovoce bude pokrmem a jejich listí lékem.). Zde se mluví o nadpřirozeně častém dozrání ovoce skrze spojení s Hospodinem a s Ježíšem Kristem – každý měsíc, protože „jeho listí nevadne“.

Rád bych se pokusil též o básnické zpracování žalmů, inspirované četbou všech přístupných českých překladů Bible (odkazy na tyto překlady viz <http://www.rozhovor.cz/preklady>).

**Šťastný, kdo ničemu¹³ nedbá rady
a s posměváčky¹⁴ neseď,
jen k Bohu chodí na porady,
nad jeho slovem přemítá¹⁵.**

**Jako strom u tekoucí vody
dává ovoce ve svůj čas¹⁶,
stejně i ten, kdo věří Bohu,
nese užitek zas a zas.**

**S ničemnými je tomu jinak,
jsou jako plevy bez vláhy.
Odletí, kam je fouká vítr,
a ten nedělá průtahy.**

**Vždyť Bůh život svých věrných chrání,
ukáže cestu poctivým,
kdežto hříšníci cestu ztratí,
propadnou soudu časem svým.**

¹³Viz ČSP.

¹⁴Viz ČJB.

¹⁵Viz ČSP.

¹⁶Formulace „ve svůj čas“ se vyskytuje v překladech ČSP a ČJB.

Žalm 2

¹Proč se národy vzbouřily a lidé rozvažují¹⁷ o marnosti¹⁸?
²Pozemští králové se zvedají, vládcové se spojili k odporu
 proti Hospodinu a jeho Pomazanému¹⁹:
³„Roztrhejme jejich pouta a svrhněme ze sebe jejich jho²⁰.“

⁴Ten, který přebývá v nebesích, se směje,
 Pán se jim vysmívá.
⁵Pak k nim promluví s hněvem
 a vyděsí je svým rozhořčením:
⁶„Já jsem přece pomazal krále²¹ na Sijónu – na mé svaté hoře.“

⁷Chci vyhlášovat tento výnos, Hospodin mi řekl:
 „Ty jsi můj syn – já jsem se dnes stal tvým otcem.
⁸Požádej mne – chci ti dát národy do rukou²²
 a celou zemi do vlastnictví²³.
⁹Budeš jim vládnout²⁴ železným žezlem,
 jejich vzdor roztrháš jako nádobu z hlíny²⁵.“

¹⁰Králové, chopte se moudrosti,
 nechte se varovat, pozemští soudcové.
¹¹Služte Hospodinu s bázní, jásejte²⁶ s chvěním.
¹²Ctěte jeho syna²⁷, aby se nehněval –
 ať nezhynete na cestě²⁸,
 když i jen trochu vzplane jeho hněv.
 Šťastní jsou ti, kdo se k němu přimkli²⁹.

Motiv cesty ze Žalmu 1 je dále rozvíjen v Žalmu 2 – nejen že je důležité, aby cesta

¹⁷Použito totéž slovo *jehgû* jako v Ž 1,2: zatímco spravedlivý rozvažuje o cestě Hospodinově a radostně po ní jde, zlovolníci ze všech národů rozvažují a tiše mluví o tom, jak se Hospodinově cestě vzepřít.

¹⁸Míněna marnost nejen v tom smyslu, že Hospodinův Král potře každou vzpouru, ale asi i marnost jiných cest než Hospodinovy – ve spojení s Žalmem 1,6 vzpoura proti Hospodinu nikam nedovede.

¹⁹Pomazaný = *māšîaḥ* = Mesiáš.

²⁰Doslova: jejich provazy. Vzhledem k tomu, že verš 11 vybízí krále ke službě, je zde možná souvislost s podřízením se a službou.

²¹Doslova: svého krále.

²²Doslova: do tvého dědictví.

²³Doslova: konce země do tvého vlastnictví.

²⁴Doslova: rozbiješ je (ve významu: podrobíš je, rozbiješ jejich odpor).

²⁵Doslova: roztrháš je jako hrncířskou nádobu.

²⁶Ve významu: plesáním jej oslavujte, radostně jej oslavujte.

²⁷Doslova: líbejte syna. „Syn“ zde není překladem hebrejského *bēn* jako ve verši 7, ale o aramejského *bar*, jako by tím bylo řečeno, že „syn“ není králem jen pro hebreje, ale mají jej uznat všechny národy (viz např. [2] – aramejščina byla jazykem velké části tehdejšího světa).

²⁸Pokračuje motiv ze Žalmu 1: Ž 1,6 říká, že zahyne (*tō'ḇēd*) cesta (*derek*) zlovolníků, v Ž 2,12 je dále vyjasněno, že zahynou (*tō'ḇdû*) na cestě (*derek*) ti, kteří se vzeprou Hospodinovu Králi.

²⁹Nebo též: mají v něm své bezpečí, zabezpečují se v něm.

měla ten správný cíl, ale všichni jsou vyzváni, aby se v průběhu své cesty (svého života) podřídili Hospodinem ustanovenému králi. Tento žalm by se dal označit jako královský žalm, protože král nebo království je jeho hlavním tématem. Protože toto téma se v žalmech často vyskytuje, můžeme i tento žalm považovat za úvodní k celé sbírce Žalmy³⁰. Na tento žalm existují tyto roviny pohledu:

- a) Jedná se o žalm provádějící (nebo připomínající) korunování izraelského krále – tento král, vybraný Hospodinem, má nejen vládnout Izraeli, ale také reprezentovat vládu Boha na zemi (verš 7: král = syn Boha).³¹
- b) Žalm také ukazuje na nebeského krále, který pozemského izraelského krále ustanovil (verš 6) a který má moc izraelskému králi dát ostatní krále a národy do rukou (verše 8-9). Národy jsou vyzývány, aby uznaly Hospodinovu vládu.

Roviny a),b) se navzájem prolínají: národy země se bouří proti Hospodinu, ale i proti vyvolenému králi (verše 1-3); Hospodin jako král v nebi potvrzuje a ukazuje vyvoleného krále na zemi (verše 4-6); Hospodin chce svou mocí ochránit a dát vítězství svému vyvolenému izraelskému králi v jeho bojích s ostatními králi země (verše 7-9). Národy jsou vyzývány, aby sloužily Hospodinu, ale i jeho synu (10-12).

- c) Třetí rovina pohledu přichází do popředí od doby, kdy izraelská královská linie byla zbavena moci (babylónské vyhnanství v 6.stol. př.n.l., po návratu do Izraele úřad krále nebyl obnoven). Od té doby lidé, kteří berou tento žalm vážně, očekávají Mesiáše – Krále, který bude vládnout i nad konci země a současně bude Hospodinovým Synem³². Jako křesťan věřím, že tento Mesiáš přišel v Ježíši Kristu – a vrátí se a dovede do plnosti to vše, na co Žalm 2 prorocky ukazuje.
- d) Další rovinou pohledu může být „pohled křesťana“: člověk, který vydal svůj život Kristu a je skrze Ducha svatého spojen s Kristem, žije s Kristem, se společně s Kristem Mesiášem stává králem, „královským knězem“, a je „pomazán“ a povolán k tomu, aby uplatňoval autoritu Ježíše Krista na zemi a žil z jeho síly. Tento pohled na nás křesťany jako na „krále“ nám může dát nový rozměr a povzbuzení při čtení žalmů – i my jsme voláni k tomu, abychom bojovali Hospodinovy boje.

³⁰První věta Žalmu 1 a poslední věta Žalmu 2 začínají slovem „blaze“ (zde přeloženo: šťastni), což naznačuje, že oba žalmy mohly kdysi být jedinou literární jednotkou v úvodu knihy Žalmů (podle [2], str.59). Kromě dalších společných motivů (rozjímání ... Ž 1,2; Ž 2,1; cesta ... Ž 1,1.6; 2,12) pro to mluví i fakt, že všechny samostatné žalmy v 1.knize Žalmů (Žalmy 1–41) mají své vlastní nadpisy (kromě Žalmů 1 a 2 nemají nadpis jen Ž 10 a 33, o nichž lze doložit, že vždy s bezprostředně předcházejícím žalmem (9 a 32) tvoří jednu píseň). Žalm 1: Šťastný je ten, kdo čte Hospodinův zákon a jedná podle něho. Žalm 2: Šťastný je ten, kdo se podřizuje Hospodinovu Králi.

³¹Ve verši 7 je doslova: já jsem tě dnes zplodil. Peter Craigie ([2]) navrhuje, že se nejedná pouze o Hospodinovo potvrzení pozemského krále, ale také o vznik duchovního pouta takové kvality, která před tímto „zplozením“ neexistovala. Překlad „dnes jsem se stal tvým otcem“ je ovšem vhodný, protože zejména vyjadřuje, že za tímto pozemským králem stojí svou autoritou a mocí samotný Bůh.

³²J.L.Mays: Psalms (1994): tento žalm je jediným místem Starého Zákona, kde se současně mluví o Hospodinově pomazaném (verš 2), synu (verše 7,12) i králi (verš 6); proto velmi silně propojuje tyto tituly Mesiáše a ukazuje na něj.

Proč se bouří velcí, malí,
Bohu sloužit nechtějí?
Vzepřeli se jeho králi,
kují pikle³³ raději.

Hospodin je z nebe vidí,
jejich plánům směje se.
Až uslyší jeho slova,
strach jim srdcem zatřese.

Bůh jim řekne: svého krále
já jsem přece určil vám³⁴.
On je můj syn, tak ho ctěte.
Oč požádá, to mu dám.

Chceš být moudrý? Tak žij život
nabídnuté milosti.
Šťastní jsou, kdo slouží jemu
skryti v jeho blízkosti.

³³Formulace ČJB.

³⁴Též SNC dává slova veršů 7-9 do úst Hospodinu, nikoli jeho králi.

Žalm 3

¹Žalm³⁵ Davidův, když utíkal před svým synem Absolónem.

²Hospodine, mých protivníků³⁶ je víc a víc!
Mnozí povstávají proti mně!

³Mnozí říkají: jeho život³⁷ Bůh už nezachrání.

*Sela.*³⁸

⁴Ale ty, Hospodine, jsi štítem po mém boku.

Jsi moje sláva – ten, kdo pozvedá mou hlavu.

⁵Svým hlasem jsem volal k Hospodinu
a on mi odpověděl ze své svaté hory³⁹.

Sela.

⁶Lehl jsem si a usnul jsem.

Probudil jsem se, neboť Hospodin je mi oporou.

⁷Nebojím se velkého davu lidí,
co mne obklíčili ze všech stran.

⁸Povstaň přece, Hospodine, zachraň mne, můj Bože!

Vždyť jsi zbil všechny mé nepřátele⁴⁰,
zlovolníkům jsi zvyrážel zuby.

⁹Od Hospodina přichází záchrana.

Na tvém lidu *spočívá* tvoje požehnání.

Sela.

Žalm 3 lze považovat za žalozpěv v okamžiku tísně nebo i v několikadenním období intenzivního boje. Jedná se o první žalm, u kterého je uvedena historická souvislost: tento žalm napsal (či zpíval) David v okamžiku, kdy jeho syn Absolón započal spiknutí proti němu s cílem jej zabít (2.kniha Samuelova, kapitoly 13-19).

Verše 2-3: třikrát se opakuje, že nepřítel je mnoho (viz např. [7]). Snaží se vstípit nebo říct člověku, že u Boha nenajde pomoc (viz [5]). Z Davidových reakcí na potlačený puč a smrt jeho syna je vidět, že neměl nějaké zjednodušené vidění svých nepřátel: nešlo mu o smrt jeho syna a o znovunastolení klidu; viděl své nepřátele mnohem hlouběji, někde tam, kde došlo k odcizení v jeho rodině, které později vedlo k tak otevřenému rozkolu. Viděl své nepřátele v hříchu, který ovládl nejen jeho rodinu, ale i jeho vlastní srdce.

³⁵Viz [6], čtvrtá strana úvodu: Slovo „žalm“ je překladem slova *mizmōr*, které se odvozuje od slova znamenajícího „bzučet, brnkat“. Tedy žalm = zpěv při hraní, zpěv doprovázený hudbou (nejčastěji na strunný nástroj).

³⁶Přesnější překlad: utiskovatelů (v hebrejštině je souvislost se slovem „tíseň“).

³⁷Doslova: mnozí říkají k mé duši: pro něj není záchrany (= pomoci) v Bohu.

³⁸Toto slovo se vyskytuje jen v žalmech, a to na 74 místech. Pravděpodobně se jedná o značku související s hudebním doprovodem – např. čas na mezihru (viz [6], poznámky k Žalmu 3). Možná též současně souvisí s tematickým členěním žalmu.

³⁹V Žalmu 2,6 je svatou horou Sijón, na který Bůh dosadil svého krále. Nyní v Žalmu 3 tento král volá k Bohu, který sídlí též na Sijónu (= místo, kde byl postaven chrám Hospodinu). Sijón je tedy v žalmech odkazem jak na sídlo Hospodinova Krále, tak na sídlo Hospodina samotného.

⁴⁰Doslova: čelist všech mých nepřátel.

Verše 4-5: žalmista ale přichází v modlitbě k Bohu a chce hledat pomoc u něj (viz [2]: jeho slávou není to, čeho dosáhl v minulosti, ani síla nebo schopnosti, které má teď, ale jeho slávou je Bůh). Hlasitě volá k Bohu a prosí jej o pomoc (viz [1]: Potřebuješ se dostat do stavu, kdy s Bohem skutečně hovoříš, ne o něm pouze přemýšlíš.).

Verše 6-9: žalmista vyjadřuje svou důvěru, že Bůh mu v jeho tísní bude pomoci. Verš 8 naznačuje (viz např. překlad [6] nebo anglický NIV), že žalmista si připomíná, jak jej Bůh zachránil v minulosti⁴¹, a s důvěrou se svěřuje Bohu, protože jeho zkušeností je (navzdory verši 2), že Bůh vysvobozuje z tísně.

Žalm 3 je žalmem kontrastů:

- V žalmu je intenzivně vykresleno množství nepřátel: moji nepřátelé se rozmnožili, je jich víc a víc (verš 2); jsou mnozí ti, co povstávají proti mně (verš 2); mnozí jsou, kdo říkají: tomu Bůh už nepomůže (verš 3); nepřátelé se množí a je jich tolik, že krále obklíčili, oblehli jej vojensky ze všech stran (verš 7 ... hebrejské r-vává (= deset tisíc) je ze stejného kmene jako rabbú (= rozmnožili se) z verše 2 či rabbím (= jsou mnozí) z verše 2 a 3). Navzdory množícím se nepřátelům, kteří svírají krále v obležení, aby jej zabili, on říká: nebojím se jich (verš 7).
- Královi utiskovatelé říkají: Bůh ho už nezachrání (verš 3) – ale on vyznává: Hospodinu náleží záchrana (verš 9).
- Hospodin pozvedá hlavu králi (verš 4), ale sraží hlavu jeho nepřátel (verš 8 ... bije do jejich čelisti a zubů).
- Krále obklíčil lid utiskující jej ze všech stran (verš 7) – ale on vyznává něco o druhém lidu, lidu těch, co patří Hospodinu: na tvém lidu spočívá tvé požehnání (verš 9).

⁴¹Každý čtenář Bible se musí smířit s tím, že v hebrejštině neexistují klasické kategorie časů – minulost, přítomnost, budoucnost (a tedy zejména hebrejská poezie je náročná na překlad). V hebrejštině existují pouze dva slovesné tvary, a sice děj ukončený (dokonavý, perfektum) a děj neukončený (nedokonavý, imperfektum). V tomto smyslu lze například Žalm 3,5 překládat (např. King James Version nebo B21) „Volal jsem k Hospodinu a odpověděl mi“, nebo jako (např. ČSP hlavní verze) „Volám k Hospodinu a on mi odpovídá“, nebo též (viz ČSP v poznámce) „Budu volat k Hospodinu a on mi odpoví.“

Podobně zase verš 6 lze překládat minulým časem, protože se jedná o perfektum + následný děj + perfektum: „Ulehl jsem a usnul jsem. Probudil jsem se...“. Stejně možný je ovšem překlad „Ulehnu, usnu a probudím se“, nebo hlavní varianta ČSP „Ulehl jsem a usnul – probudím se“ (je trochu bizarní pro naše myšlení, že člověk, co usnul, říká, že se probudí, ale jedná se o přesný překlad). Skutečnost, že v hebrejštině vlastně „neexistují časy“, vystihuje Jan Heller (Znamení odkazující k nebi. Vyšehrad, Praha 2009, 2.vydání, str.276-277) takto:

Je to odchylný způsob myšlení, jakoby v jiných souřadnicích, do kterého je třeba vstoupit, aby se ukázaly závažné rozdíly. ... řecké myšlení je spíše statické, hebrejské dynamické. Shrnuto a zjednodušeno: Řek zastavuje děj a vnímá obrázek, Hebrejec spouští děj – asi jako film – a vnímá dění. ... (volně podle str. 277) jako by hebrejec viděl před očima celý průběh funkce svého života v čase a ztotožňoval se s různými okamžiky na grafu této funkce současně.

Z téhož důvodu časové nejednoznačnosti je možné např. v Ž 1,3 překládat imperfektum i přítomným časem („ve všem, co dělá, působí zdar“), v Ž 1,4 budoucím časem („jsou jako plevy, kterými bude zmítat vítr“), nebo dále v Ž 3,8 překládat naopak budoucím časem perfekta (např. ČSP: „Rozbijes čelisti všem mým nepřátelům, ničemům vyrazíš zuby“, Craigie ([2]) dělá kompromis mezi bud. a min. časem, když překládá podmíň. způsobem: „Kež bys rozbil čelist mých nepřátel, kež bys zlovolníkům zvyrážel zuby“).

- Mnozí povstávají proti králi (verš 2) – ale on volá: Povstaň, Hospodine! (verš 8)
A tak král není sám: když proti němu povstávají nepřátelé, on volá, aby povstal Hospodin, na jehož straně stojí.

Z toho pohledu, že našimi nepřáteli nejsou druzí lidi, ale hřích, který se často zmocní i našeho srdce, je otázkou, zda existuje takové vítězství a pokoj, který nám dovolí spát i uprostřed tohoto velkého boje s hříchem. Odpovědí na tuto otázku je evangelium – zpráva o tom, že oběť a odpuštění skrze Ježíše Krista je dostatečná na každý náš hřích; a že on jako král jednou porazí veškerý hřích v plnosti (a Žalm 3 je mimo jiné i velko prosbou, aby Bůh bojoval s naším hříchem a vítězil v našem srdci, aby náš život nesl to správné ovoce).

**Vidím, jak se rychle blíží
ti, co nesou útisk, klam.
Jdou mne zabít – jsou si jisti,
že uniknout není kam.**

**Ale vidím též tvou slávu,
ty jsi, Pane, štítem mým,
v tísní pozvedáš mi hlavu,
ve strachu se nezduším.**

**Když jdu spát, tak ty mne chráníš,
probudím se s novým dnem.
Slyšíš mne, když hrstku věrných
čeká bitva proti všem.**

**Pane, povstaň, bojuj ty sám,
dej nám, prosím, vítězství.
Žehnej tomu, kdo ti slouží,
sraz ty, co se protiví.**

Žalm 4

¹*Se strunným doprovodem, žalm Davidův.*

²**Když volám, odpověz mi, můj spravedlivý Bože!
Kéž bys mi vydobyl volnost v mé tísní!⁴²
Smiluj se a vyslyš mou modlitbu!**

³**Synové lidští, jak dlouho bude moje sláva⁴³ u vás v pohrdání⁴⁴?
Milujete marnost⁴⁵, vyhledáváte lež.** *Sela.*

⁴**Poznejte, že Hospodin mi prokazuje věrnost⁴⁶.
Hospodin slyší, když k němu volám.**

⁵**Zhrozte se a nehřešte.**

Vyznejte to⁴⁷ v srdci na svém lůžku⁴⁸ a ztichněte. *Sela.*

⁶**Oběťujte spravedlivé oběti a složte svou důvěru na Hospodina!**

⁷**Mnozí říkají: 'Kdo nám dá vidět dobré věci?'**

Hospodine, pozvedni nad námi světlo své tváře!

⁸**Dal jsi mi do srdce větší radost,
než měli oni z hojnosti obilí a vína.**

⁹**Kéž si pokojně lehnu a usnu,
vždyť ty sám, Hospodine, mi dáváš přebývat v bezpečí.**

Jedná se opět o žalozpěv. Někteří říkají (viz [5]), že na rozdíl od Žalmu 3 je nyní tíseň nikoli jednorázová, ale dlouhodobá, způsobená patrně nedostatečnou úrodou či sklizní, jak to naznačuje verš 8. Je ovšem možné, že největším žalmistovým problémem je to, že lidé v jeho zemi (jemu svěření) se odvracejí od Hospodina – to je naznačeno, když tíseň ve verši 2 je hned následována vyhledáváním lži ve verši 3 (a tak odvracením se od Hospodina se obracejí i proti jeho králi). Je také možné, že oba motivy jsou zde spojeny: lidé se v době neúrody odvracejí od Boha (což je dvojitý zdroj králový tísně).

Verš 2: Žalmista oslovuje Boha, ale místo aby vyslovil svou prosbu, pokračuje ve verších 3-6 tím, že začíná mluvit k „synům lidským“.

⁴²Varianta: v tísní jsi mi dal volnost (perfektum ... viz [6]) Žalmista poznal Hospodina jako toho, kdo sjednává volnost, a tak pevně počítá s tím, že mu Hospodin sjedná volnost i při jeho další prosbě. Vzhledem k tomu, že před i za touto větou se vyskytuje rozkazovací (či prosící) způsob, lze přeložit: Dej mi volnost v mé tísní! Další množností překladu (např. ČEP) je to, že žalmista si už v mysli vykresluje výsledek svých proseb a volání, a tak je možné přeložit budoucím časem: „V soužení mi zjednáš volnost.“.

⁴³Viz Ž 3,4: Žalmistovou slávou je Hospodin.

⁴⁴Doslova: Až dokud (bude) moje sláva k hanbě = tupena, haněna, znevažována?

⁴⁵Jedná se o tutéž marnost (*riq*), o kterou usilují národy v Ž 2,1: vzepřít se a nesloužit Hospodinu.

⁴⁶Doslova: oddělil si věrného (Hospodin způsobil, že je odlišný, oddělený – *hif'il*). Možná má žalmista na mysli, že Bůh jej přijal jako krále nad Izraelem (viz Žalm 2, a zejména Ž 2,7). Slovem chá(s)íd je míněn ten, kdo je milosrdný, věrný, nebo kdo přijal milosrdenství = *che(s)ed*. Doslovný překlad „oddělil si věrného“ je přeložen volně: „prokazuje mi věrnost“.

⁴⁷Je zde užito jiné slovo než „rozjímejte“ v Ž 1,2 a Ž 2,1, a sice *imrû* = promluvte; přemítejte – čili význam je podobný. Ovšem uvedený překlad se snaží vyjádřit dokonavost slovesa (dokončený děj).

⁴⁸Myšleno: v noci.

Verše 3-6: Žalmistovi leží na srdci (viz např. [7]), že tito „synové lidští“ milují marnost a vyhledávají lež v tom smyslu, že se obracejí k jiným bohům než k Hospodinu, Bohu Bible (viz též Ozeáš 7,14 podle překladu ČJB: 'Nevolají ke mně z hloubi srdce, když nařikají na svých ložích; pro obilí a mladé víno se drásají, ale proti mně se bouří').

Verše 7-9: Verš 7 je jádrem žalmistovy modlitby. Prosí (za sebe i za druhé), aby Bůh byl blízko se svou tváří (viz [1]: Hospodinova tvář = Hospodinova přítomnost). Nechce být jen pragmatikem a hledat jiné bohy, kteří by „fungovali“ lépe než Hospodin. Vyjadřuje důvěru, že Hospodin se o něj postará, protože on je jediný pravý Bůh, který dokáže srdce naplnit radostí (verš 8) a pokojem (verš 9). Pravděpodobně není náhoda (viz [2]), že žalmista používá obraty ze známého kněžského požehnání, ve kterém je spojena Hospodinova tvář s vírou, že Bůh má moc se o člověka postarat (Numeri 6,24-26 podle překladu ČEP: 'Ať Hospodin ti žehná a chrání tě, ať Hospodin rozjasní nad tebou svou tvář a je ti milostiv, ať Hospodin obrátí k tobě svou tvář a obdaří tě pokojem').

Pokud se podíváme na žalm z pohledu krále zodpovědného Bohu za lid Izrael, vidíme někoho, kdo volá k Hospodinu, aby mu Hospodin pomohl v jeho spravedlivé při: lidé se odvracejí od Hospodina a hledají radost a naplnění jinde (nebo v situaci nedostatku ztrácejí naději). Žalmista je si vědom toho, že Bůh dává radost a pokoj (a zabezpečení), a proto jej prosí, aby Hospodin neopouštěl svůj lid.

**Pane, ty mi sjednáš volnost⁴⁹,
když mé srdce v tísní je.
Prosím i dnes o tvou milost –
lid jen marnost miluje.**

**Nevidí, že ty je chráníš,
pravdu ve lži hledají,
mají radost z chleba, vína,
ale tebe neznají.**

**Chtějí zažít dobré věci,
nevědí, že ty je dáš.
Prosím, Pane, buď nám blízko,
drž v svých rukou život náš.**

**Radost větší, než kdo poznal,
je být ve tvé blízkosti.
U tebe svůj pokoj hledám,
chci žít ze tvé věrnosti.**

⁴⁹Tento řádek je vzat z ČEP.

Žalm 5

¹*S flétnovým doprovodem, žalm Davidův.*

²Hospodine, vyslechni teď má slova a pochop mé myšlenky⁵⁰!

³Věnuj přece pozornost mému volání o pomoc,
můj králi a můj Bože, modlím se k tobě!

⁴Hospodine, zrána slyšíš můj hlas,
zrána ti svěřuji *své prosby*⁵¹ a čekám *na tebe*.

⁵Ty nejsi Bůh, který by jednal⁵² zlovolně,
u tebe není vítáno⁵³ zlo.

⁶Před tebou⁵⁴ se nebudou vypínat potřestěnci,
nenávidíš všechny, kdo jednají klamně.

⁷Ničíš ty, kdo mluví lživě.
Hospodin má v ohavnosti lidi krvelačné a lstivé.

⁸Ale já pro tvé hojné milosrdenství přicházím do tvého domu
a v bázni před tebou se klaním ke tvému svatému chrámu⁵⁵.

⁹Hospodine, veď mne ve své spravedlnosti
navzdory mým nepřátelům,
učiň přímou přede mnou svou cestu⁵⁶.

¹⁰Vždyť v jejich ústech není *nic* stálého,
jejich nitro *vede* k pádu, jejich hrdlo je otevřeným hrobem,
jejich jazyk mluví úlisně.

¹¹Prokaž jejich vinu, Bože! Ať padnou ve svých záměrech!
Pro množství jejich přestoupení je sraz *k zemi*,
vždyť se vzepřeli proti tobě!

¹²Ať se radují všichni, kdo se k tobě přimkli.
Ať navěky jásají a ty je budeš chránit.

Ať se z tebe veselí ti, kdo milují tvé jméno.

¹³Vždyť ty žehnáš spravedlivému, Hospodine.
Jako štítem⁵⁷ jej obklopuješ *svou* přízní.

⁵⁰Pokud se jedná o slovo se kmenem h-g-h (stejný jako „rozvažování“ v Ž 1,2 a Ž 2,1), lze překládat „rozjímání“ či „mumlání“, protože se jedná o hlasité uvažování, tiché a soustředěné přeríkávání – viz [6].

⁵¹Doslova: zrána připravuji k tobě a cíhám. V originálu je pouze „připravuji“ a není řečen předmět; alternativním výkladem kromě proseb je příprava oběti (viz např. ČSP). Další možnost překladu: řadím se k tobě = vstávám a volám k tobě.

⁵²Doslova: Přídavné jméno, které má stejný kořen jako „zájem, radost“ v Ž 1,2 – viz poznámka tamtéž.

⁵³Doslova: není hostem.

⁵⁴Doslova: před tvýma očima.

⁵⁵= místu, kde přebýváš.

⁵⁶Abych věděl, kudy mám jít.

⁵⁷ČSP: pavézou = velkým štítem.

Žalm 5 je prosba o pomoc a vedení. Obsahem žalmistovy prosby je nyní v žalmu 5 zhruba toto: Hospodine, veď mne cestou své spravedlnosti a ochraň mně na ní! (verš 9)

Podobně jako v žalmu 1 se zde opakuje motiv cesty (verš 9: žalmista jde po cestě k životu, do radosti (taky verš 12)), a taky se zde opakuje ten motiv, že ti, co jsou zlí, co působí bolest Hospodinu, neobstojí (verš 6: „před tebou se nebudou vypínat pyšní“). Tento motiv je rozvinut více: Bůh svévolníky nenávidí (verš 6), vrhá do záhuby lháře a lstivé má v ohavnosti (verš 7).

Taky je zde v návaznosti na žalm 1 přidán nový rozměr (nebo možná rozvinutí), že totiž tito zlí jsou žalmistovi léčkou – ať už tím, co říkají (verš 7: lživě mluví; verš 10: na jejich ústa není spolehnutí; na jazyku samé úlisnosti (= klam); nebezpečí je v tom, že spravedlivého svádí z cesty?), nebo tím, co dělají (verš 7: prolévají krev a jednají lstivě – usilují Hospodinovu králi o život?). Ti, co nejdou po Hospodinově cestě, jsou léčkou těm, co po ní jdou. Tento rozměr je dále v žalmech rozvíjen, např. v žalmu 10.

Žalmista se skrývá v Hospodinu (verš 12 v překladu ČEP: „ať se zaradují všichni, kteří se k tobě utíkají“; překlad knihy [6]: „i zaradují se všichni, kdo se v tobě skrývají“). Je to motiv ze Ž 2,12 (podobný rozdíl mezi českým ekumenickým a doslovným hebrejským překladem), kde se lidé skrývají pod ochranu Bohem ustanoveného krále. Nyní v žalmu 5 se lidé skrývají v Bohu, pod ochranou Boha.⁵⁸ Ve třináctém verši je tato myšlenka dotažena do konce: Hospodinova přízeň a požehnání je zároveň ochranným pancířem před nepřáteli.

Gerald Wilson ([5]) upozorňuje na kontrast, který se ztrácí asi ve všech překladech: zatímco verš 11 mluví o „hojných nevěrnostech“ bezbožníků, verš 8 zmiňuje Hospodinovo „hojné milosrdenství“, díky kterému může žalmista přicházet před Boží tvář a žít před Bohem.

Craig Broyles ([7]) uvádí jako silný argument podobnost motivů Žalmu 5 se Ž 15 a Ž 24, což jsou žalmy mluvící o vstupu do chrámu, do Hospodinovy přítomnosti. Proto i Žalm 5 lze chápat jako liturgický žalm při vstupu do chrámu (verš 8). Souhlasím s touto podobností, ale osobně si myslím, že stále zde zůstává kromě radosti z Boha (tříkrát zmíněno ve verši 12) i prosba o ochranu i vedení. Myslím si to ze dvou důvodů – jednak žalmista ve verši 3 prosí o pomoc (nikoli jen o milost být s Bohem), a druhak verš 9 podle mne nemluví o napřínění cesty ke chrámu, ale je to modlitba vyřčená v chrámu (v chrámu se lidi dovídali Boží zákon, Boží cestu spravedlnosti, dotazovali se na Jeho vůli, jak o tom koneckonců mluví i Ž 24,6). Respektive i pokud je daná modlitba vyslovená mimo chrám, mám za to, že verš 9 je skutečně prosbou o vedení životem obecně⁵⁹. Pak dává dobře smysl i navázání ve verši 10, kdy žalmista pokračuje, že spolehlivá slova se nedozví od bezbožníků.

⁵⁸Mám pocit, že se nejedná jen o nějaké melancholické skrývání, ale o přilnutí celým srdcem, které se projevuje poslušností. Přidání se na stranu krále v Žalmu 2,12; přidání se na Hospodinovu stranu nyní v Žalmu 5,12.

⁵⁹Nebo možná se modlí král, aby jej Bůh vedl v jeho zodpovědnostech.

Hospodine, i dnes ráno
svůj hlas k tobě pozvedám.
Vyslechni mne, volám k tobě,
Králi můj - ved' ty mne sám.

Ty jsi Bůh, co klam a podlost
v tomto světě nevítá;
zničíš toho, kdo jen lstivě
o zlu a lži přemítá.

Navzdory mým nepřítelům
napřim⁶⁰, Pane, cestu mou.
Pro tvou milost, ve tvé bázni
chci jít stále za tebou.

Jen tvá pravda dobrých věcí
spolehlivě docílí;
zlí svým slovem vedou k pádu,
v srdci nesou násilí.

Bezpečí jen v tobě najdu,
radost, jásot, veselí.
Mám tě rád a ty mne chráníš,
tvá láska mne zocelí.

⁶⁰Toto slovo viz volba překladu ČSP v Ž 5,9.

Žalm 6

¹*Se strunným doprovodem, zpěv o oktávu níže⁶¹, žalm Davidův.*

²Hospodine, nekárej mne prosím⁶² ve svém hněvu,
netrestej mne svou vznětlivostí.

³Smiluj se nade mnou, Hospodine,
jsem *tak* zesláblý,
uzdrav mne, Hospodine,
mé kosti se *tak* třesou⁶³!

⁴I moje duše je tolik vyděšena –
jak dlouho ještě, Hospodine?

⁵Vrať se tedy, Hospodine,
braň⁶⁴ přece mou duši,
zachraň mne pro své milosrdenství.

⁶Vždyť v říši smrti si tě nikdo nepřipomíná,
kdo ti v podsvětí vzdává díky⁶⁵?

⁷Jsem znavený svým nářkem,
smáčím celou noc svou postel,
svými slzami skráním své lože.

⁸Mé oko zesláblo trápením,
zchřadlo pro všechny mé utiskovatele.

⁹Odstupte ode mne vy, co jednáte klamně,
neboť Hospodin uslyšel můj pláč⁶⁶.

¹⁰Hospodin uslyšel mé volání o milost,
Hospodin přijme mou modlitbu.

¹¹Ať se všichni moji nepřátelé zastydí a jsou vyděšeni;
ať se vrátí zpět a jsou náhle zahanbeni⁶⁷.

Po úvodních žalmech 1 (oslavuje Hospodinovo slovo jako zdroj života) a 2 (zmiňuje ustanovení Hospodinova krále, kterému se mají podřídit všechny národy) následuje pět proseb o pomoc z úst tohoto krále, žalmy 3 až 7. V pořadí čtvrtou prosbou o pomoc je žalm 6.

⁶¹Pravděpodobně: mužským hlasem. Doslova „na oktávu, podle oktávy“, o oktávu níže, o osm tónů níže. Viz GL k obratu *‘al haš-š-mínít*.

⁶²Toto slovo v originálu chybí, ale dodáno, aby přesně vyjádřilo zápor vyjádřený imperfektem.

⁶³Stejně slovíčko jako v Ž 2,5 *piel*, nyní ovšem *nifal* (pasivní tvar) – spíše než „vyděšeny“ je možná dobré překládat „jsou otřeseny, roztřeseny“, což ukazuje i na fyzický dopad žalmistových těžkostí. Je dobré ovšem vědět, že ve verši 4 a 11 je „vyděšeni“ překladem téhož slova.

⁶⁴Vytrhni (z nebezpečí).

⁶⁵Též: kdo tě vyznává (např. Ž 119,7)?

⁶⁶Doslova: hlas mého pláče.

⁶⁷Nebo též: ať se náhle zastydí – v hebrejštině je dvakrát v tomto verši užito totéž slovo.

Žalm 6 si skutečně zaslouží označení **žalozpěv**, protože žal tryská z jeho prvních dvou třetin. Na rozdíl od žalmu 4 (pokojně uléhám a spím i v nedostatku) a 3 (usnu a probudím se, i když jsem napaden nepřáteli) nyní žalmista nemůže spát po celou noc. Žalm 3 mluvil o utrpením intenzivním, žalm 4 o utrpení dlouhém – žalm 6 nyní zaznívá z utrpení jak dlouhého (verš 4: jak dlouho?), tak intenzivního (verš 6 mluví o smrti). Jak se říká, nastala skutečná krize, kdy už nejde říct: pusťme to z hlavy. Nevíme přesně, o jaké utrpení se jedná, ale můžeme vidět jeho náznaky:

- jeho duše je vyděšená – silně otřesena (verš 4);
- celou noc pláče, nařiká, zlobí se (verše 7 a 8);
- vidí se na pokraji smrti (verš 6).

Kromě duševního utrpení je vylíčeno i fyzické utrpení:

- jeho kosti trnou děsem (verš 3), nebo též „jsou otřeseny, roztřeseny“, je zesláblý (je s nimi něco fyzicky v nepořádku); prosí o uzdravení (verš 3: uzdrav mne);
- jeho oči jsou vyčerpány od nářku před nepřáteli (verš 8).

Z tohoto popisu dále už není jasné, jaké přesné situaci žalmista čelil: byla to nemoc (= roztřesené kosti), co vedla k duševním těžkostem? Nebo naopak to byly duševní těžkosti – hřích (verš 2: netrestej mne) či obležení nepřátel (verš 8), které bylo tak intenzivní, že navodilo i fyzické těžkosti? Jakou přesnou roli přisoudíme nepřátelům, o kterých mluví (verš 8: utiskovatelé; verš 9: činitelé špatnosti; verš 11 všichni moji nepřátelé)? Jedná se o nepřátele, před kterými byl žalmista v obležení, nebo nepřátele, kteří jen utiskovali žalmistu svým výsměchem, že Bůh mu určitě nepomůže (víme, že v žalmu 3 nepřátelé chtěli žalmistu zabít; v žalmu 4 snad spíše vidíme, že žalmistu trápí, když druzí lidi nevěří Bohu)? Další možnou interpretací je čekání na odpověď v určité věci, kdy se zdá, že Bůh dlouho mlčí, až je člověk nemocný a vyčerpáný⁶⁸. Možná příčinou žalmistova nářku je kombinace některých těchto důvodů.

Od začátku žalmu až do verše 7 se zdá, že žalmista prosí o uzdravení ze své nemoci: netrestej mne, smiluj se, uzdrav mne, zachraň mne, vždyť ve smrti si Tě nikdo nepřipomíná. Ve verši 8 se dozvídáme, že žalmista je rozhořčen nad svými nepřáteli – není jasné, zda nepřátelé mají radost ze žalmistovy (královny) nemoci, nebo zda se jedná o další téma, které král Izraele vnáší do svých proseb. Určitě mu leží na srdci ať už jeho poddaní, za které je zodpovědný, tak okolní národy, které jsou národu Izrael v opozici. Žalmista volá, aby jej Hospodin netrestal, ale uplatnil svou CHESED = svou lásku a milosrdenství, takže bude zachráněn ze svého stavu intenzivního napětí a stresu (všichni moji nepřátelé se vrátí zpět, obrátí se ... verš 11).

Možná je nejasný původ žalmu 6 zamlčen záměrně, aby mohl být tento žalm uplatněn v každé situaci, kdy celý život se stává jednou velkou bolestí (snad jen žalm 22 popisuje ještě větší agónii, kdy žalmista už umírá a prosí o vysvobození už z mrtvých, ze stavu smrti). Velkým klíčem k obsahu žalmu by mohly být výskyty slova „vyděšen“ a „obrat se“:

⁶⁸Tato myšlenka viz [1], komentář k Ž 6,9-10.

- a) Žalmista říká Bohu, že jsou otřeseny, vyděšeny jeho kosti (verš 3) a jeho duše (verš 4); přesto výsledkem jeho pláče je to, že budou vyděšeni jeho nepřátelé (verš 11);
- b) žalmista volá: vrať se (obrať se ... *šuvá*) Hospodine a vyslyš mne, změň můj úděl (verš 5); výsledkem Hospodinova obrácení, navrácení, bude to, že nepřátelé odtáhnou pryč, obrátí se, vrátí se (*jášuvú*) – Hospodin se vrátí a bude jednat, a to povede k tomu, že se obrátí na útěk (nebo odvrátí od svých činů?) jeho nepřátelé.

Co si můžeme vzít z verše 6? Autorovi žalmu nebyla ještě odkryta křesťanská naděje věčného života, přesto i z jeho slov se můžeme naučit jedno: Jako důvod, proč by jej Bůh měl vyslyšet, uvádí jednak Hospodinovo milosrdenství (verš 5), jednak to, že význam života je v tom, že člověk pamatuje na Hospodina, je mu vděčný a vzdává mu chválu (verš 6) – a tedy vyzývá Boha, aby v jeho životě obnovil ten plán a smysl, kvůli kterému lidi stvořil⁶⁹; aby proměnil jeho situaci, aby z pláče před Bohem se stala chvála Boha. Jde mu o to, aby v jeho životě i ve společnosti zavládl Hospodinův řád.

Po trojím popisu svého žalu (verš 7: vyčerpán jsem nářkem, každé noci smáčím svou podušku pláčem, slzami skráním své lože) dává žalmista trojí ujištění (verše 9-10: Hospodin vyslyšel můj pláč, Hospodin vyslyšel mou prosbu o milost, moji modlitbu Hospodin přijme).

**Pane, o tvou milost prosím,
bezradný a slabý jsem.
Uzdrav mne, když pláč a bolest
otřásá mým životem.**

**Pane, prosím, místo hněvu,
místo svého mlčení,
pro svou věrnost přijď a braň mne,
ukonči mé trápení.**

**Stojím už na prahu smrti,
kde ti nikdo nevzdá dík,
a od cesty do podsvětí
dělí mne jen okamžik.**

**Nemohu spát a svým pláčem
smáčím lůžko celou noc.
Prosím, vyslyš mé volání,
Pane, přijď mi na pomoc.**

**Kéž jsou moji protivníci
zahanbeni, zděšeni,
odtáhnou pryč, skončí nářek,
začne tebe chválení.**

⁶⁹Tato myšlenka viz [5], str. 184.

Žalm 7

¹Žalozpěv Davidův, který zazpíval Hospodinu pro slova Benjamínce Kúše.

²Hospodine, můj Bože,
k tobě jsem se přimknul,
zachraň mne před mými pronásledovateli a vysvobod' mne,
³jinak roztrhají mou duši na kusy jako lvi⁷⁰,
takže mi už nikdo nepomůže⁷¹.

⁴Hospodine, můj Bože,
jestliže jsem to opravdu udělal,
jestliže na mých dlaních spočívá podlost,
⁵jestliže jsem oplatil zlem tomu, kdo se mnou žil v pokoji
a obral toho, kdo mě nyní utiskuje neprávem⁷²,
⁶ať mne⁷³ nepřítel honí a dostihne,
ať zašlape můj život do země
a uloží do prachu mou čest⁷⁴.

Sela.

⁷Povstaň tedy, Hospodine, se svým hněvem,
pozvedni se proti zuřivosti mých utiskovatelů;
bud' přece bdělý vůči mně, dej příkaz k soudu⁷⁵!

⁸A lidé ať jsou shromážděni kolem tebe⁷⁶,
na vyvýšené místo nad nimi se vrať⁷⁷!

⁹Hospodin ať soudí národy;
rozsud' mne, Hospodine, podle mé spravedlnosti,
v mé bezúhonnosti se mne zastaň⁷⁸!

¹⁰Kéž je ukončeno zlo zlovolníků,
kéž upevníš spravedlivého.

Spravedlivý Bože, ty zkoumáš srdce a nitro⁷⁹ člověka.

⁷⁰V originálu je jednotné číslo: roztrhá, lev, rozlomí.

⁷¹Doslova: a nebude ten, kdo vysvobozuje.

⁷²Doslova spíše: nadarmo, bez příčiny.

⁷³Doslova: mou duši.

⁷⁴Doslova: mou slávu.

⁷⁵Doslova: přikázal jsi soud. Nebo: dáš příkaz k soudu.

⁷⁶Překlad slova „lidé“ je vzat z ČSP. Doslova: shromáždění lidí ať tě obklopí.

⁷⁷Doslova: a nad ním k výšinám se vrať. Podle GL se výšinami má na mysli Sión, místo Hospodinovy vlády a soudu.

⁷⁸Doslova: podle mé bezúhonnosti na mně (nade mnou). Někteří (např. [6]) překládají „podle mé bezúhonnosti, která je při mně“ – ale vzhledem k tomu, že v předchozím verši je totéž slovo „nad ním se vrať k výšinám = k soudu“, je alternativou i zde chápat „nade mnou“ ve vztahu k Bohu: nade mnou uplatni svůj soud, zastaň se mne.

⁷⁹Doslova: ledviny (vnitřní orgány).

- ¹¹Můj štít drží⁸⁰ Bůh – ten, který zachraňuje přímé srdcem.
¹²Bůh je spravedlivý soudce – je rozhorlený po celý den.
¹³Když se někdo⁸¹ neobrátil,
 tak Bůh naostří svůj meč,
 napjal svůj luk a míří⁸² s ním.
¹⁴Připravil si smrtící hroty⁸³, zapaluje své šípy.
¹⁵Hle, zlovolník počíná těžkosti, je těhotný klamem a rodí zradu⁸⁴.
¹⁶Vyhlobil díru a vykopal ji, ale sám spadl do jámy, kterou dělal.
¹⁷Těžkosti se vrátí na jeho hlavu,
 na jeho temeno sestoupí jeho vlastní násilí.
¹⁸Vzdávám díky Hospodinu za jeho spravedlnost⁸⁵.
 Chci zpívat žalmy jménu Hospodina, Nejvyššího.

Žalm 7 je po Žalmu 3 druhým žalmem, který je pevně přiřazen k jistému období Davidova života – toto přiřazení je zmíněno ve verši 1. Na rozdíl od Žalmu 3 však nikdo neví nic bližšího o Benjamínci Kúšovi, protože v Bibli o něm není zmínka. Sice nevíme, co řekl Benjamínek Kúš, ale je možné se docela dobře domnívat, o co šlo: pravděpodobně Kúš obvinil Davida z nějaké nespravedlnosti (verše 4-5), nebo Davida neprávem pronásledoval. Slova „spravedlnost“, „nespravedlnost“, „soudit“, „rozsudek“, nebo jejich varianty se v žalmu objevují velmi často (minimálně desetkrát či jedenáctkrát).

Žalm 7,2-3: David se obrací na Hospodina jako ten, kdo je mu oddán (k tobě jsem se přimknul, tobě sloužím, kvůli tobě žiju – též viz Ž 2,12 a Ž 5,12) a prosí, aby jej Hospodin zachránil před jeho pronásledovateli.

Žalm 7,4-6: Jako důvod své prosby o pomoc uvádí to, že je pronásledován neprávem – velmi silně to vyjadřuje ve verši 6 – nedozvíme se konkrétně, o jakou nespravedlnost se jedná, ale David říká něco jako: „Bože, pokud jsou nepřátelé opravdu v právu, tak ať mne zabijí, ať mne skutečně zlikvidují.“ David nebyl naprosto dokonalý, ale věděl, že v té dané věci je v právu – že nehledá svůj zájem, ale zájem Boha, který stanovil pravidla lidského života (je v právu v té dané věci, která je předmětem sporu). Trojice vyjádření (mou duši, můj život, mou slávu) asi vyjadřuje totéž, že totiž ať nepřítel zabije Davida⁸⁶.

⁸⁰Doslova: můj štít (je) na Bohu; můj štít na Boha. Slovo „drží“ vzato z překladu [6].

⁸¹Doslova: když se on neobrátil, tak on nabrušuje svůj meč (není zde jasné, kdo je v obou větách podmětem. Zatímco to řeší různé překlady různě, v tomto překladu je užita alternativa nejlépe plynoucí z kontextu; viz též [7], str. 70: je logičtější, že Bůh, který drží štít (verš 11), též ostří svůj meč a napíná svůj luk (verš 13)).

⁸²Doslova: upevňuje, napřimuje (totéž slovo jako ve verši 10).

⁸³Doslova: nástroje smrti, smrtící předměty (nasazené na šípech).

⁸⁴Doslova v přehozeném pořadí sloves: svíjí se (v bolestech porodu) klamem, počíná těžkosti a rodí zradu. Vlastně se jedná o paralelní vyjádření téže myšlenky, protože všechna tři slovesa se týkají početí, porodních bolestí nebo porodu. Nebo se též může týkat různých fází, ve kterých se zlovolník nachází: počal špatnost ve své mysli, je jí zaměstnán (těhotný, trápí se jí), přivede ji k životu (porodí ji).

⁸⁵Doslova: podle jeho spravedlnosti.

⁸⁶Na rozdíl od Ž 3,4 a Ž 4,3 nyní „sláva“ neznamená Hospodina, ale samotný Davidův život. To je zajímavý odstín tohoto hebrejského slova kávod: sláva je to, co dělá život životem – Davidovou slávou (něčím velkým, vážným) je život sám. Samotný dar života je slavný. Oproti mým myšlenkám v předchozích

Žalm 7,7-10: David oslovuje Hospodina jako Soudce, který bude soudit všechny lidi, a tak prosí, aby se jej Bůh zastal v jeho konkrétní nespravedlnosti. David je si naprosto jist svou spravedlností a bezúhonností v dané věci (verš 9). Možná že nevíme, o co šlo, právě proto, abychom mohli k Bohu volat v jakékoli nespravedlnosti, která se děje nám. Pokud Bůh plní své slovo, a pokud my sami jsme se přimkli k Ježíši Kristu jako Soudci všech lidí a nehledáme „svoje věci“, ale s jistotou víme, že jednáme podle Jeho práva, můžeme mít stejnou odvalu ve svých prosbách, jako měl David.

Žalm 7,11-14: Verš 11 začíná mluvit jazykem bitvy. Nemusíme si hned myslet, že se jedná o skutečnou bitvu, i když v Davidově životě by to nebylo nic divného – ale pozornost je zaměřena na to, že Bůh uplatňuje svou spravedlnost aktuálně, v průběhu celého dne. Neznamená to, že veškerá nespravedlnost bude hned odstraněna podle našich představ, ale určitě to znamená, že Bůh horlivě zkoumá srdce lidí a je připraven zasáhnout, když se lidé neodvrací od skutků, které mu působí bolest. Štít je velmi trefná ilustrace (verš 11) – ve všech aktuálních bojích, které prožíváme, pokud jsme se vydali Bohu a chceme žít ve skutečích, které on připravil (Efezským 2,10), nás chrání Bůh. On drží a nese náš štít a chrání nás před těmi útoky, které přicházejí. Ani náš dnešní den, ani celá historie se Bohu nevyvíká z rukou. Verše 13-14 zaměřují pozornost na Boha jako bojovníka, který přichází do dne zlovolníků, aby bojoval proti nim, ve prospěch svých záměrů a svého lidu⁸⁷.

Žalm 7,15-18: Závěrečné shrnutí žalmisty: zlovolník je stále v nějaké fázi své špatnosti a klamu⁸⁸. Verš 16 je biblickým místem známého přísloví „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá“. Násilí zlovolníka na Hospodinových řádech a na druhých lidech se v jistém smyslu vrací tomu, kdo toto násilí spáchal. David chválí Boha za uplatňování spravedlnosti.

Jak vyvážit Davidovo žasnutí nad Hospodinovou spravedlností a soudem (verše 11-14) s tím, že vidíme, jak zlo kolem nás není potrestáno? Asi je nejvhodnější (znovu a znovu) si v této společnosti citovat verše z biblické knihy Kazatel 8,11-13⁸⁹. Bůh, i když vždy hned nepotrestá zlo, nějakým způsobem stále horlí pro spravedlnost a právo i nyní, i když to nedokážeme postihnout nebo bychom chtěli, aby zasáhl razantněji – a ve svůj čas dovede spravedlnost k plnosti. Pokud žijeme „s Kristem“, on nás chrání, je naším štítem ve všech oblastech našeho života a bojuje za nás, pokud jsme pronásledováni neprávem⁹⁰.

dvou větách Peter Craigie ([2], str.101) navrhuje, že není tak moc velký rozdíl mezi „slávou“ v tomto verši a v žalmech 3 a 4: ve světle Ž 6,5-6 je možné chápat žalmistovu slávu jako jeho schopnost chválit a uctívat Boha – jako největší úkol, ke kterému byl stvořen (proto když zemře, končí toto jeho největší poslání).

⁸⁷= těch, co se k němu přimkli ... verš 2.

⁸⁸Klam a zrada ve verši 15 mluví o klamu vůči Hospodinu, kdy člověk nežije podle práva, ale volí „klamné“ skutky, které nejsou pravdivé – zrazuje Boha. Je snad též možné mít na mysli marné skutky, které oklamávají samotného člověka nebo ty, co jej vidí (podle blueletterbible.org – Geseniův lexikon pro slovo :áven).

⁸⁹V překladu ČEP: Poněvadž nad zločinem není hned vykonán rozsudek, tíhne srdce lidských synů k páčání zla. Přestože hříšník páchá zlo stokrát a lhůta se mu prodlužuje, já vím, že dobře bude těm, kdo se bojí Boha, těm, kdo se bojí jeho tváře. Avšak svévolníkovi se dobře nepovede, život se mu ani o den neprodlouží, bude jako stín, protože nemá bázeň před Boží tváří.

⁹⁰Viz [2], podle str.102: Ve verších 13-14 vidíme, jak se Bůh připravuje k boji, ale je možné, že nebojuje okamžitě – až poté, co zlovolník stále setrvává ve svém útlaku (verš 15), Bůh rozsuzuje tím způsobem, že obrací zlovolníkovy záměry jistým způsobem proti němu samému (verše 16-17). I když naše modlitby k Bohu vysíláme uprostřed útisku a nevidíme okamžité rozuzlení, neměli bychom si myslet, že se nic neděje či nebude dít.

Když čtu tuto Davidovu modlitbu, tak mi přebíhá mráz po zádech: David si byl tak jist svým právem, že se zapřísahal svým vlastním životem (verše 4-6). Mám i já takovou jistotu, že žiju svůj život ve skutcích, ke kterým mne Bůh volá? Martin Luther byl prý nešťastný z toho, že v každém svém záměru vidí své vlastní sobectví a svou nedostatečnost právu, ke kterému jej volá Bůh. Možná tou nejlepší modlitbou pro mne je přiznat Bohu, že nehledám jeho právo, že v tolika záměrech sleduji jen své vlastní cíle. Pane Ježíši, dej mi prosím vidět jasněji tvé záměry, abych mohl žít veden Tebou, podle tvého práva, usilovat o Tvé věci, hledat Tvou slávu vším, co dělám. Já, Pane, k uskutečnění Tvých cílů nemám sílu – prosím drž mne a žij mnou, čekám na Tebe, na tvé vedení a zmocnění.

Závěrem: snad je vhodné na závěr zdůraznit dvě důležité charakteristiky toho, jaký je Bůh: a) Bůh je soudce, který stanovil měřítko spravedlnosti a bude je od lidí vyžadovat (zkoumá jejich srdce a nitro ... verš 10); b) Bůh bojuje za ty, kteří chtějí žít spravedlivě a učit se této spravedlnosti od něj (verš 11 ... je jejich štít; verše 13-14 ... je ten, kdo má meč a luk).

**Hospodine, tobě patřím,
Bože můj, teď se mnou jsi.
Zastaň se mne, abych nebyl
kořistí pro divé psy.**

**Pokud já sám páchám podlost,
pokoj splácím zlobou svou,
vydej mne těm, co mne honí,
vynes ortel nade mnou.**

**Ale já jsem, Pane, v právu,
spravedlivý, bez viny,
proto, prosím, upevni mne,
vyhlas svůj soud nad nimi.**

**Bůh je Soudcem – podle práva
přímé srdcem zachrání.
Ty, co jeho pravdu hatí,
ze své země vyhání.**

**Ten, kdo spřádá klam a zradu,
klade léčku poctivým,
ten dopadne na dno jámy,
Bůh jej srazí mečem svým.**

**Tobě, Bože, vzdávám chválu,
že jsi bdělý celý den.
Ty bojuješ za své věrné,
nenecháš je vydat v plen.**

Žalm 8

¹*S doprovodem na gittít⁹¹, žalm Davidův.*

²Hospodine, náš Pane,
jak nezměrné je po celé zemi tvé jméno!
Svůj majestát budeš vždy šířit i na nebi!⁹²

³Z úst dětí a kojenců jsi položil základy své moci proti svým
utiskovatelům,
abys umlčel nepřitele a toho, kdo plane pomstou.

⁴Když vidím tvá nebesa, dílo tvých prstů,
měsíc a hvězdy, které jsi upevnil,
⁵co je člověk⁹³, že naň pamatuješ,
co je lidský syn⁹⁴, že o něj pečuješ⁹⁵?

⁶Učinil jsi jej jen o málo menším, než jsi sám⁹⁶,
slávou a důstojností jej korunuješ.
⁷Dáváš mu vládu nad dílem svých rukou,
vše jsi položil pod jeho nohy:
⁸ovce, dobytek a polní zvěř;
⁹nebeské ptactvo
a mořské ryby, které putují po mořských stezkách.

¹⁰Hospodine, náš Pane,
jak nezměrné je po celé zemi tvé jméno!

Po pěti žalmech, ve kterých je obsaženo volání krále o pomoc (z různých důvodů), se v tematickém řazení knihy Žalmy dostáváme k **oslavnému žalmu**, ve kterém žalmista Bohu vzdává chválu. Žalmista často volal k Bohu o pomoc v žalmech 3 až 7, ale nyní, v Žalmu 8, ve svém srdci nachází jen chválu. Po motivu moudré cesty (žalm 1) a Hospodinova krále (žalmy 2 až 7) přichází do popředí ještě starší motiv, proč Boha respektovat a ctít, a sice samotná skutečnost stvoření tohoto vesmíru – Boha máme poslouchat nejen proto, že je to moudré a naše cesta nezanikne (Ž 1), nejen proto, že Bůh ustanovil svého krále

⁹¹V nadpisu žalmů 8;81;84. Pravděpodobně hudební nástroj z okolí města Gat, nebo užívaný jako doprovod zpěvu při vinobraní (viz GL).

⁹²Doslova: kterému dej přece svůj majestát i na nebi.

⁹³:(e)nóš.

⁹⁴Doslova: ben :ádám = syn člověka.

⁹⁵Sloveso p-q-d má nesmírně široký významový rozsah: pečovat o, starat se o, věnovat pozornost, navštívit, vyhledat, vyvolit.

⁹⁶Dvě možné varianty překladu: než (je) Bůh; než (jsou) andělé. Zdá se mi logické, když se mluví o stvořitelském mandátu, že se jedná o srovnání Boha Stvořitele a nás lidí správců země – velká to úloha, kterou nám Bůh svěřil. Proto preferuji srovnání s Bohem, nikoli s anděly. Pozor: list Židům 2,5-9 volí slovo „andělé“ jako druhou legitimní variantu překladu.

nad našim životem (Ž 2, ale potažmo též žalmy 3-7), ale už při stvoření byla nám lidem dána zodpovědnost spravovat tuto zemi a svůj život podle Hospodinova řádu.⁹⁷

Žalm 8 je zasazen mezi verše 2 a 10, které obsahují stejnou větu: Hospodine, Pane náš, jak nezměrné je po celé zemi tvé jméno! Pod „velkým jménem“ se má asi na mysli, že Bůh sám je velký, jeho moc je nezměrná. Podobně i král Šalomoun se modlil (podle B21, 1. Kniha královská 8,27: Nebesa, ba ani nebesa nebes tě nemohou obsáhnout – čím méně tento chrám, který jsem postavil!), že Hospodin a jeho nádhera, jeho moc a sláva, přesahuje nejen postavený chrám, ale i „nebesa nebes“ – že velikost Boha neobsáhne nejen země, ale ani celé nebe, celý vesmír. Jsou to slova úžasu někoho, kdo nenachází míru – nenachází měřítko velikosti, a tak aspoň přizná, že Boha nemůže pojmout on sám, ani celá země. Poukazuje na Boží moc (verš 3) a Boží slávu⁹⁸ (v krátkém textu jsou obsažena tři podobná slova – sláva, čest (důstojnost), majestát)⁹⁹.

Ž 8,3-5: Verš 3 začíná asi poukazem na to, že velikost a sláva Boha nás lidi – součást Bohem stvořeného světa – vede ke chvále. Nepřítel, odpůrce i mstitel musí zmlknout v úžasu, když slyší lidi chválit svého Stvořitele. Je nezměrné přemýšlet o tom, že ve srovnání s Bohem jsem jenom hlína, kterou on tvaruje ve své ruce – ne že my jsme si vymysleli Boha, ale Bůh si vymyslel nás a celý vesmír¹⁰⁰. Nepřítel, odpůrce i mstitel by měli existenci Boha věnovat i druhou myšlenku, jak říká vtipná logika anglického vyjadřování¹⁰¹, protože svým odporem proti Bohu a jeho lidu jdou proti někomu, v jehož jednom malém kbelíku existuje celý jejich svět. Ovšem žalmista nezasne jen nad Bohem a stvořeným světem – žasne nad tím, jaké významné místo přisoudil Bůh člověku – v porovnání s měsícem a hvězdami zcela to drobnému útvaru, do něhož Bůh vdechl svůj život.

Ž 8,6-9: Žalmista žasne nad tím, že třebaže sám je jen hlínou v Boží ruce, Bůh něco ze své slávy a důstojnosti sdílí s ním – lidi učinil nejslavnějšími ze všech živých bytostí na zemi. Bůh má vládu nad celým vesmírem, a člověk jako obraz Boha dostal svěřenu vládu nad celou zemí (Genesis 1,20-31) – verše 8-9 prakticky opakují verš 26(-28) z první kapitoly knihy Genesis. Opět se jedná o žasnutí: co je člověk, že dostal od Boha tak velký úkol? Jaký vztah má Bůh k člověku? Jaký má s ním plán? Žalm končí opět poukazem na Hospodinovu velikost a slávu (verš 10) – ale též věřím, že uprostřed toho všeho žasnutí žalmista potvrzuje svou odpověď ANO na to, že Bůh jej stvořil a má pro jeho život konkrétní smysl, konkrétní plán. Co je člověk, že Bůh, který vše vytvořil dílem svých prstů (verš 4), nyní člověku nad dílem svých rukou dává moc a vládu (verš 7)? Mělo by nás to vést minimálně k pokoře – k vědomí, že moc, kterou my lidi vládneme, jsme dostali zapůjčenu od Boha.

Je zajímavé se podívat, jak se na tento žalm oslavující Boha Stvořitele, který má velký

⁹⁷Skoro se mi chce též říci, že Žalm 8 neodchází od motivu krále – i když v Žalmu 2,7 se mluví o ustanovení jistého konkrétního krále, nyní žalmista připomíná úkol krále a kralování svěřený všem lidem už při stvoření světa.

⁹⁸To základní hebrejské slovo pro slávu – kávod – v sobě obsahuje něco, co má hodnotu, co má váhu.

⁹⁹Možná by na tomto místě bylo vhodné zmínit, že je zajímavé, že v podobném duchu mluví o slávě i list Efezským: Boží sláva se projevuje v Boží moci (Ef 3,16: Boží sláva je spojena s jeho mocí, kterou upevňuje našeho vnitřního člověka) a v Boží lásce vůči člověku (Ef 1,6: Boží sláva je v jeho milosti a lásce).

¹⁰⁰Tato myšlenka viz Richard Rohr, kniha Radikální milost.

¹⁰¹Něco si rozmyslet, zvážit = give sth a second thought.

plán pro člověka, ohlížejí novozákonní texty v souvislosti s událostmi, ke kterým došlo kolem počátku našeho letopočtu. Na třetí verš žalmu se odvolává Ježíš Kristus (Matouš 21,16) v okamžiku, kdy se velekněží a zákoníci zlobí, že děti v chrámu volají na Ježíše „Hosana synu Davidovu“. Není zarážející, že si Ježíš připravil svými skutky chválu¹⁰² od dětí a lidí na okraji společnosti – zarážející je, že cituje Žalm 8,3!! V Žalmu 8 je to totiž Bůh, který si připravil svými skutky chválu, a nyní Ježíš Kristus vztahuje tento žalm i na sebe – je to jedna z tajemných citací, kdy Ježíš sebe sama prohlašuje za Boha, možná sebe sama prohlašuje za toho, který je jedno s Bohem a byl s Bohem Otcem už při stvoření vesmíru!! Touto citací tak Ježíš vyjadřuje křesťanské tajemství, že v něm, v Ježíši Kristu, přišel sám Bůh do svého světa, který kdysi stvořil.

Na verše Ž 8,5-7 se odvolává list Židům 2,5-9 (a též 1 Kor 15,24-28) při poukazu na to, že Ježíš Kristus byl vzkříšen a nejen že neumírá, ale veškerou moc, kterou vládne Bůh, dostal Ježíš Kristus do rukou. Je to velká oslava toho, že Ježíš byl jediný plný člověk, jediný plný lidský syn (či syn člověka – řečeno slovy Ž 8,5), který ve všem dostal v úkolu, jenž mu Bůh svěřil¹⁰³; a tak Ježíš Kristus dostal právo a moc učinit lidskými i nás ostatní, kteří v úkolu spravovat zemi podle Hospodinových řádů selháváme. Ještě jednou cituje větu „vše jsi vložil pod jeho nohy“ také list Efezským 1,20-22, aby zdůraznil, že moc Ježíše Krista, kterou on jedná v životech těch, co mu věří, je větší než jakákoli jiná moc, která se v tomto vesmíru vyskytuje v současnosti či budoucnosti.

Těmito citacemi v Nové Smlouvě se Žalm 8 stává velkou oslavou Ježíše Krista, který a) svým životem si připravil velkou chválu a úžas nás lidí; b) byl jediným plným člověkem, který vytrval ve všem, comu Bůh Otec svěřil (tak i veš 5 se stává chválou – protože uprostřed stvořeného světa se objevil v člověku Ježíši Kristu i Stvořitel samotný – ještě větší úžas při tom, jak my lidi se to snažíme pochopit); c) jemu v mnohem větší míře je podřízeno vše, každá jiná moc a osoba přítomnosti i budoucnosti – nikoli jen živí tvorové na zemi, ale veškerá moc i v tom nejvyšším nebi.

Nejde o to, že by Žalm 8 byl proroctvím o Ježíši Kristu¹⁰⁴, ale spíše Ježíš Kristus (v Mt 21,16) a ostatní autoři Nové Smlouvy poukazují na to, že Žalm 8 je prototypem (častěji užívané slovo je typ; mluvíme pak o typologii mezi Starou a Novou smlouvou) ukazujícím k Ježíši = Ježíš Kristus dovedl témata a tóny, které zazněly v Tenaku, do jiných a nových

¹⁰²Odlíšnost textů Ž 8,2 a Mt 21,16 (položil jsi základy své moci; připravil jsi chválu) souvisí s tím, že první verze je překladem Mazoretského textu (= hebrejského textu), druhá je překladem Septuaginty (= řecký překlad hebrejského textu používaný hojně v době počátku letopočtu). Problém leží v tom, že významový odstín slova „ainon“ (= chvála) je jiný než významové odstíny slova „óž“ (= moc). Řešení problému: Bůh si použil Septuagintu = řecký překlad hebrejského textu v římské říši, i když neexistuje nic jako přesné okopírování významu slova z jednoho jazyka do druhého. Pokud v Nové smlouvě je citováno místo z Tenaku, znamená to, že Bůh potvrzuje a používá si obě místa Tenaku – v překladu hebrejském i řeckém – i když v případě daného konkrétního slova se nejedná o doslovný překlad. U variant (moc; chvála) v tomto verši není až zas tak klíčový rozdíl, když uvážíme, že Bůh si svými mocnými skutky ustanovil chválu, tj. připravil si chválu své velikosti a moci. Podobně Ž 8,6 (učinil jsi jej o málo menší než je Bůh; učinil jsi jej o málo menší než jsou andělé) je situace, kdy většina překladatelů z hebrejštiny trvá na překladu „Bůh“ (: (e)lóhím = Bůh; bohové; na několika místech Tenaku je použito spojení b-né : (e)lóhím = synové Boží, což se někdy překládá jako andělé), kdežto v Septuagintě je použito slovo s užším významem (angeli = „andělé“). Řešením je respektovat obě místa, i když řecké angeli nenesou významovou šíři hebrejského : (e)lóhím.

¹⁰³Též i [2], str.110.

¹⁰⁴Carson, Matthew 13-28, Zondervan 1984, str. 443.

rovin. Podobně jako Žalm 8 je oslavou Boha, který svým stvořením vesmíru ukázal svou moc a projevil člověku svou péči tím, že mu svěřil výsadu být jeho obrazem, dnes můžeme oslavovat Boha, autora NOVÉHO STVOŘENÍ, nového vesmíru a světa, spravedlnosti a věčného života, za to, že do tohoto nového světa uvedl Ježíše Krista jako krále, korunuje jej slávou a důstojností a ustanovil den, kdy vše podřídí v plnosti pod jeho nohy.

**Bože, ty jsi naším Pánem,
tvá nezměrnost bere dech.
Jak, na zemi, tak i v nebi
svoji slávu šířit nech.**

**Když se dívám na oblohu,
měsíc, hvězdy, komety,
žasnu nad tím, že tuto moc
máš v svých rukou jenom ty.**

**Proč se skláníš k plačícímu,
ujímáš se slabého,
člověku dáváš svou sílu,
utváříš z něj mocného?**

**Bůh povolal lidi k vládě
nade vším, co stvořil sám:
nad dobyt看kem, ptáky, mořem,
nad vším živým, co jen znám.**

**Není, kdo by tebe změřil
a obsáhl nezměrné.
Proto o vše, cos mi svěřil,
chci pečovat v bázni tvé.**

Žalm 9

¹*S doprovodem, pro soprán¹⁰⁵, královskému synu, žalm Davidův.*

²Celým srdcem vzdávám díky Hospodinu,
chci vyhlášovat tvé divuplné činy.

³Chci se z tebe radovat a veselit,
zpívat žalmy tvému jménu, Nejvyšší.

⁴Když by se vrátili moji nepřátelé,
ať klopýtnou a zahynou před tvou tváří.

⁵Ty prosadíš mou spravedlnost a mé právo,
usedneš na trůn, Soudce spravedlivý.

⁶Napomeneš národy, zničíš zlovolníka,
jejich jméno vymažeš na věčné věky.

⁷Nepřítel skončí v troskách navždy,
jejich města rozvrátíš, zanikne vzpomínka na ně.

⁸Hospodin bude panovat¹⁰⁶ navěky,
on upevnil svůj trůn k soudu.

⁹On bude soudit svět spravedlivě,
rozsoudí lidi s přímostí.

¹⁰Hospodin bude zdeptanému nedobytným hradem,
nepřístupnou tvrzí v dobách tísně.

¹¹Na tebe složí svou důvěru ti, co znají tvé jméno,
vždyť jsi neopustil ty, co tě hledají, Hospodine.

¹²Zpívejte žalmy Hospodinu, který přebývá na Sijónu,
oznamujte mezi národy jeho skutky.

¹³Neboť ten, kdo vyhledává krev¹⁰⁷, vzpomněl si na ně,
nezapomněl na volání ponížených¹⁰⁸.

¹⁴Smiluj se nade mnou, Hospodine,
pohleď na mé ponížení od těch, kdo mne nenávidí.

Ty mne vytahuješ z bran města smrti,

¹⁵abych vyhlášoval tvé chvályhodné činy,
v branách města dcery Sijónské jásal radostí ze tvé záchrany.

¹⁰⁵Tento výraz je nejistý. Možné varianty překladu: a) 'al mút labbén = na smrt syna (s nejasným překladem: jedná se o nápěv písně, či událost smrti syna?); b) viz GL: 'almút labbén = dívčím hlasem, synovi.

¹⁰⁶Doslova: přebývat.

¹⁰⁷Ve smyslu: nevinnou krev, prolitou krev.

¹⁰⁸Slovo „ponížených“ je často zaměňováno se slovem „pokořených“ (verš 19), protože v hebrejském textu se tato slova liší jen nepatrně – v hebrejštině se liší pouze délkou jednoho písmene. Též v hebrejském textu je nejasné, které z těchto dvou slov se vyskytuje (proto i přepisu hebrejského textu se používá tzv. q-tív qéré = naznačení, že obě slova na daném místě se mohla v originálu vyskytovat). V tomto případě tato nejasnost není důležitá, protože obě slova jsou téměř zaměnitelná i svým významem.

¹⁶Národy klesnou do jámy, kterou udělaly,
do sítě, kterou *samy* nastražily, budou jejich nohy polapeny¹⁰⁹.

¹⁷Hospodin se stane známým, vykoná soud;
ve skutcích svých dlaní bude chycen zlovolník. *Higgajón*¹¹⁰. *Sela*.

¹⁸Zlovolníci skončí v podsvětí,
i všechny národy, které zapomínají na Boha.

¹⁹Nuzný nebude navždy zapomenut,
naděje pokořených nezanikne věčně.

²⁰Povstaň tedy, Hospodine, ať člověk *už* nevládne mocí,
ať jsou národy souzeny před tvou tváří.

²¹Zachvat' je přece strachem, Hospodine,
ať národy poznají, že jsou *jen* lidé. *Sela*.

Protože v první knize žalmů (= žalmy 1 až 41) mají všechny žalmy kromě prvních dvou nadpisy a protože v Septuagintě¹¹¹ jediné dva žalmy, které nemají nadpisy (Žalm 9 a Žalm 33), jsou uvedeny bez čísla jako součást žalmu vždy bezprostředně předcházejícího, žalmy 9,10 a žalmy 32,33 vytvářejí vždy jednu ucelenou skladbu. Nejpádnejším důvodem pro spojení Žalmů 9 a 10 v jednu skladbu je fakt, že se jedná o akrostickou skladbu – ze 21+18 = 39 veršů je jeden nadpis a následujících 38 veršů je spojeno většinou v dvojverší do 19 slok, z nichž každá začíná následujícím písmem hebrejské abecedy (protože hebrejská abeceda má 22 písmen, tři písmena jsou z této akrostiky vynechána; a v Žalmu 10 se v akrostickém zahajování slok pokračuje přesně v tom místě abecedy, ve kterém bylo v žalmu 9 skončeno). Proto vše, co bude nyní řečeno k žalmu 9, bude ještě doplněno komentáři k žalmu 10. Oba žalmy vytvářejí ucelenou skladbu na téma „Bůh je spravedlivý soudce“. Svým žánrem je Žalm 9 též **prosbou o pomoc**, jak je patrné z veršů 14 (smiluj se nade mnou), 20 (povstaň), 21 (zachvat' je strachem).

Při bližším zkoumání žalmů 7,8,9 je také zajímavé si všimnout, že nejen druhý a desátý verš žalmu 8 jsou stejné, ale též poslední verš žalmu 7 je téměř totožný jako druhý a třetí verš žalmu 9 (7,18: budu děkovat Hospodinu, budu zpívat žalmy jménu Hospodina – jemu nejvyššímu; 9,2-3: budu děkovat Hospodinu celým srdcem, budu zpívat žalmy tvému jménu, Nejvyšší). To nás vede k bližšímu zkoumání souvislostí mezi žalmy 7 a 9 a lze zjistit, že minimálně žalmy 7–10 vytváří jednu ucelenou skladbu. Některé další souvislosti mezi žalmem 7 a 9¹¹²:

- 7,16-17 (spadl do jámy, kterou dělal) je v podstatě zopakováno v 9,16-17 (národy klesly do jámy, kterou učinily);

¹⁰⁹Doslova: bude polapena jejich noha.

¹¹⁰Značka související s hudebním doprovodem. Pravděpodobně: slavnostní zesílení hudby.

¹¹¹Řecký překlad Tenaku ze 3.stol. př.n.l.

¹¹²Tyto paralely nejsou už tak zrcadlově přesné jako předchozí dvě uvedené shody, ale i tak se jedná o stejnou myšlenku či větu v obou žalmech.

- 7,9-12 (Bůh je spravedlivý soudce; Hospodin ať soudí národy; rozsudí mne podle mé spravedlnosti) je též hlavním tématem žalmu 9 (9,5: ty uplatníš mou spravedlnost a mé právo; 9,9: on bude soudit svět podle práva, rozsoudí lidi s přímostí);
- 7,10 (kéž je ukončeno zlo zlovolníků, kéž upevníš spravedlivého) opět rezonuje v 9,6.8.18 (zničíš zlovolníka; upevníl svůj trůn k soudu; zlovolníci skončí v podsvětí);
- 7,4 (jestliže na mých dlaních spočívá bezpráví, ať mne nepřítel dostihne) je znovu zmíněno v 9,17 (ve skutcích svých dlaní byl chycen zlovolník).

Ž 9,2-3: žalmista začíná žalm slovy vděčnosti a chvály Bohu. Chce vyprávět o Hospodinových činech, ať už je to stvoření (zmiňované v žalmu 8), nebo skutky soudu (téma to žalmu 7)¹¹³. Výzva k hlásání Hospodinových skutků je adresována všem ještě ve verši 12, též verš 15 implikuje¹¹⁴ záměr chválit Boha za jeho činy. Žalmista zná Boha jako toho, kdo uplatňuje v jeho životě zachraňující skutky, a chce pak o nich mluvit a chválit Boha.

Ž 9,4-9: Znovu stejně jako v Žalmu 7 je Hospodin oslaven jako spravedlivý Soudce (verš 5), který postavil svůj trůn k soudu (verše 5 a 8) a zničí zlovolníka (verš 6), rozvrátí jejich města (verš 7). Ve verši 4 je obtížně přeložitelný obrat, doslova „nepřátelé zahynou (pryč) od tvé tváře“ – věřím, že se má na mysli to, že v tomto světě žijeme před tváří Hospodina, a on náš život vidí jako na dlaní; svou smrtí odcházíme z tohoto světa = od Hospodinovy tváře, ale on má moc nás znovu vzkřísit k věčnému životu před svou tváří¹¹⁵.

Ž 9,10-15: Bůh je pevností a útočištěm pro ty, kdo se k němu přimkli (verš 10). On nezapomíná na utištěné (verše 11 a 13), a proto jej žalmista prosí, aby se smiloval a znovu zasáhl (verš 14). Je zde zmíněn kontrast bran smrti (verš 14: brány města smrti, brány nebezpečí či bezpráví), ze kterých Hospodin vysvobozuje a přenáší do bran dcery Sijónské (verš 15: asi brány města Jeruzaléma, kde je Hospodinův zachráněný v bezpečí, kde může chválit Boha).

Ž 9,16-21: Tuto šestici veršů lze rozdělit do tří tematických dvojic, ale v podstatě znovu shrnují hlavní téma žalmu: Bůh koná soud a obrací bezpráví lidí proti nim (verše 16-17: biblická verze přísloví „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá“ tedy zmiňuje Boha jako toho, kdo chytá lidi v jejich vlastní léčce); ty, co ve svých skutcích zapomínají na Boha, čeká rozsudek – naopak Bůh nezapomene na ty, kdo jsou utištěni bezprávím (verše 18-19); žalmista volá Boha, aby povstal a uplatnil nad národy a smrtelníky¹¹⁶ svůj soud (verše 20-21).

Závěrem: Žalm 9 rozvíjí obsah žalmu 7, že totiž Bůh je spravedlivý soudce, který vykoná svůj soud. Žalm 9 o něco více rozpracovává důsledky Hospodinova soudu – bohatě je to vykresleno na kontrastu mezi zapomenutím a pamatováním: ti, co zapomínají na Boha, odejdou do podsvětí (verš 18), jejich jméno bude vymazáno (verš 6), zanikne vzpomínka

¹¹³Hospodinovy divuplné skutky jsou často i skutky soudu – např. vysvobození lidu Izraele z Egyptského otroctví bylo skutkem záchrany Izraele, ale současně skutkem soudu nad otrokářským Egyptem. Hospodin soudí národy.

¹¹⁴Skrytě obsahuje.

¹¹⁵Viz Efezským 1,4 a celkové poselství listu Efezským.

¹¹⁶Člověk (verš 20), lidé (verš 21): jedná se o překlad hebrejského :(e)nóš, které bylo v žalmech poprvé použito v Ž 8,5 (co je člověk) a zdůrazňuje lidskou křehkost, slabost, smrtelnost.

na ně (verš 7); na druhé straně Hospodin neopustí a nezapomene na ty, kdo jej hledají (verše 11 a 19).

Možná ještě stojí za zmínku, že Hospodin ve svém soudu rozsuzuje mezi ostatními národy (národy zmíněny ve verších 6,16,18,20,21) a svým lidem smlouvy – Hospodin panuje na Sijónu (verš 12 ... uprostřed národa Izrael), nad těmi, kdo milují jeho jméno (Ž 5,12), chválí jeho jméno (Ž 7,18; 9,3) jako velké (Ž 8,2.10) a znají jeho jméno (Ž 9,11); jeho jméno bylo zjeveno národu Izrael (Exodus 6,2-8), těm, kteří Hospodina přijali jako Boha a Otce (Exodus 4,20-23). V podobném duchu můžeme číst dnes tento žalm i my: že Bůh rozsoudí mezi svým lidem, těmi, kdo jej skrze Ježíše Krista přijali za svého Otce (Efezským 1,5-6) a Pána (Efezským 1,22-23), a všemi ostatními, kteří vzdorují Bohu (Efezským 2,1-3) a nechtějí čerpat z jeho moci (Efezským 1,20-21; Efezským 6,10).

Pokud by člověk chtěl být zcela rigorózní a přesný a neřídít se žádnou jinou strukturou než akrostickým označením slok, lze zhruba popsat: budu děkovat Bohu (2-3); Bůh připravil svůj trůn (4-5); Bůh zničí nepřítele (6-7); Bůh bude navěky soudcem (8-9); v Bohu lze najít pevné útočiště (10-11); Bůh nezapomněl na nuzného (12-13); brány (14-15); jáma (16-17); o zapomínání (18-19); Hospodine, povstaň (20-21). Při svém dělení jsem tyto sloky spojil spíše do větších celků – verše 4-9 se týkají zejména Hospodina jako Soudce nad zlovolníky; verše 10-15 toho, že Hospodin nezapomíná na ponížené a malé¹¹⁷; verše 16-21 jsou víceméně shrnující verše dosavadních témat v Žalmech 7,8,9, i když každá z těch dvouveršových slok má svoje vlastní podtéma.

**Ano, tebe celým srdcem
chválím, Pane, v tento den.
Ano, o tvé moci mluvím,
raduji se z tebe jen.**

**Bože, vyvýšený Králi,
tobě není rovného.
Bojuješ svou mocí za mne,
ty zahubíš podlého.**

**Cesty tvé jsou cesty ryzí,
spravedlivé opravdu.
Celé věky budeš soudit
lidská srdce pro pravdu.**

**Dej, ať moji nepřátelé
před tvou tvář klopýtnou.
Dneska zuří, ale zítra
zahanbeni upadnou.**

¹¹⁷Slyšel jsem tento týden (listopad 2011) svědectví organizace ACET, jak těžká je situace dětí v Ugandě – děti, jejichž rodiče zemřeli na AIDS, nebo ti, co žijí jen s matkou v naprosté chudobě v rodině s velkým počtem dětí, tatínek zemřel. Tyto děti jsou maličci tohoto světa, představují ty nejnuznější z nuzných. Přesto když my lidi zapomínáme na ně, Bůh na jejich situaci nezapomíná.

Éra útisku teď končí,
ty usedneš na trůnu.
Eso vynes svou přímostí,
právu nasad' korunu.

Hradem budeš těm, co věří
v dobách tísně ve tvou moc.
Hospodine, sám přicházíš
zdeptanému na pomoc.

Chráníš všecky, co tě znají,
s důvěrou tě hledají.
Chloubu, žes je neopustil,
kéž už brzy poznají!

Jeho skutky oznamujte
mezi lidmi na zemi.
Jásejte, že nezapomněl
na svých věrných trápení!

Lapen ve svých vlastních sítích
bude, kdo smrt osnuje.
Léčku kladeš tomu, kdo sám
do podsvětí směřuje.

Žalm 10

¹Proč, Hospodine, stojíš v dálce,
odvracíš se¹¹⁸ v dobách tísně?
²Zlovolníci svou zpupností stravují poníženého.
Kéž jsou chyceni v úkladech, jež zamýšlejí!

³Zlovolník se chlubí touhami své duše
a žehná chamtivému, ale znevažuje Hospodina.
⁴Ve své namyšlenosti¹¹⁹ nehledá *Hospodina*,
všechny jeho úklady *říkají*: Bůh není.
⁵Jeho cestám se stále daří,
tvé právo je od něj daleko,
soptí hněvem na všechny své utiskovatele.
⁶V srdci si řekl: Nezakolísám,
z generace na generaci *mne nepotká zlo*.

⁷Ústa *má* plná kleteb,
pod jazykem *skrývá* lest,
útisk, těžkosti a klam.
⁸Sedí na číhané v ohrazeném krytu,
ze svého úkrytu zabíjí nevinného,
očima skrytě slídí po slabém.
⁹Číhá v úkrytu jako lev v houští,
číhá, aby se zmocnil poníženého,
zmocňuje se jej, když jej lapil ve své síti.
¹⁰Přitiskne se *k zemi*, přikrčí se¹²⁰
a slabí upadnou do jeho moci.
¹¹V srdci si řekl: Bůh zapomněl,
skryl svou tvář,
nikdy *nic* nespatří.

¹²Povstaň tedy, Hospodine,
Bože, pozvedni svou ruku.
Nezapomeň na pokořené.
¹³Proč tě zlovolník smí znevažovat, Bože?
V srdci si řekl, že jej nevyhledáš,
abys jej volal k odpovědnosti.
¹⁴Ty vidíš těžkosti a trápení,

¹¹⁸Doslova: ukrýváš (hip'íl), ve významu – ukrýváš zrak, nechceš vidět?

¹¹⁹Doslova: Zlovolník v povýšenosti svého nosu ...

¹²⁰Existují dvě verze tohoto verše, protože je zde hodně sloves a není jasné, kterému podmětu patří. A) přimáčkut k zemi se krčí (zlovolník) a do jeho moci upadají slabí. B) Slabý je přimáčkut k zemi, krčí se a upadá do jeho moci. Uvede ný překlad se příklání k variantě A, protožev předchozím i následujícím verši je důraz na zlovolníka.

máš je na zřeteli a chceš je vzít do svých rukou.
 Tobě se svěruje slabý, sirotkům jsi pomocníkem.
¹⁵Rozdrť paži¹²¹ zlovolníka a zlého.
 Volej k zodpovědnosti¹²² jejich zlovůli,
 dokud nebude odstraněna¹²³.

¹⁶Hospodin je králem na věčné věky,
 národy zaniknou z jeho země.
¹⁷Touhu ponížených jsi slyšel, Hospodine,
 jejich srdce upevňuješ,
 věnuješ pozornost¹²⁴ jejich prosbám,
¹⁸abys zjednal právo sirotku i zdeptanému,
 a už nikdy nebude vzbuzovat strach člověk,
 který byl stořen z prachu země.

Jak už bylo řečeno u Žalmu 9, tak ten spolu se Žalmem 10 tvoří jednu ucelenou akrostickou¹²⁵ skladbu. Proto i žalm 10 lze jednoznačně označit za **prosbu o pomoc**, konkrétně za to, aby Hospodin uplatňoval své právo a spravedlnost ve světě, kde zlovolník tak moc útočí na utištěného (verš 12: povstaň tedy, Hospodine; verš 15: rozdrť paži zlovolníka a zlého). Ale z důvodů naznačených též v poznámkách k Žalmu 9 se Žalm 10 vyskytuje na konci čtyřžalмовé skladby 7,8,9,10 – tuto skladbu lze podle hlavního tématu nazvat Bůh je Soudce. Zatímco uvnitř každého žalmu se lze zaměřit na další drobná podtémata, je zajímavé pokusit se vyložit tok textu ve vztahu ke všem čtyřem žalmům:

Žalm 7: Bůh je Soudcem, který sám bude bojovat proti bezpráví a útisku.
 Hospodine, suď mne i všechny ostatní!

Žalm 8: Bůh stvořil lidi a dal jim moc a moudrost, se kterou mají spravovat zemi. I když určitě žalm 8 je oslavou Hospodinovy moci a lásky, v pohledu zpět na žalm 7 je výstraha, aby lidé užívali Hospodinem darované moci s vědomím, že Bůh jim tuto moc svěřil a bude je volat k odpovědnosti, v pohledu kupředu na skladbu 9-10 je v žalmu 8 i povzbuzení, že Hospodin vidí všechna zneužití jím svěřené moci a není k nim lhostejný - je NAD nimi, on zasáhne, protože on lidem tuto moc svěřil.

¹²¹Ruka či paže je v hebrejštině téměř synonymem pro moc, sílu, vlastně podobně jako v češtině: vydal nám je do rukou. Též Exodus 6,6: Vysvobodím vás vztaženou paží. Proto zde jde o více než jen pohmoždění ruky: Rozdrť paži = rozdrť jejich moc.

¹²²Doslova: vyhledáš (stejně slovo jako ve verši 13).

¹²³Doslova: a nenajdeš ji (= a vymýtiš ji, takže už nebude k nalezení). Další možnosti: a) Peter Craigie ([2], str.123) upozorňuje na možnost překladu: ty ji určitě najdeš! (slovo překládané jako zápornka v jistých případech znamená důraz v kladné větě). b) Překlad NET Bible nabízí ještě variantu: Volej k odpovědnosti jeho zlovůli, o které si myslel, že ji nenajdeš (odkaz na verš 11). c) hledej jeho zlovůli, dokud ji nenajdeš (tato varianta vychází z představy, že mezi významovými odstíny pro překlad d-r-š jako - hledej - volej k odpovědnosti - pomsti - není až zas takový rozdíl; volnější překlad - dokud nebude odstraněna - dává důraz na to, že Hospodin zlovůli nejen najde, ale též s ní něco bude dělat).

¹²⁴Doslova: nakláníš své uši; činíš slyšícími své uši (stejný obrat jako v Ž 5,3).

¹²⁵V žalmu 10 není jednoduché tuto akrostiku vypořadovat ani v hebrejštině – snaží se o ni Peter Craigie [2], když rozděluje začátky veršů jiným stylem, než klasicky (nabízí odvážný překlad veršů 5,7,10).

Žalmy 9-10: Bůh je soudcem, který zjedná právo utištěným a pokořeným. I

když důraz na utištěné a pokořené v žalmech 9-10 není výlučný, stojí určitě za povšimnutí, že ve skladbě ze žalmů 9,10 je užito sedm různých slov pro ty, o jejichž právo se Hospodin stará¹²⁶: zdeptaní (Ž 9,10; 10,18), ponížení (Ž 9,13; 10,2.9.17), nuzní (Ž 9,19), pokoření (Ž 9,19;10,12), nevinní (Ž 10,8), slabí¹²⁷ (Ž 10,8.10.14), sirotci (10,14.18).

Žalmista žalmem 10 pokračuje v tématu útisku a vykresluje celkem podrobně a barvitě ve větší polovině textu žalmu, jak zlovolníci dotírají na utištěné. Navzdory tomu, že v žalmech 7 i 9 zaznělo biblické vyličení přísloví „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá“, v žalmu 10 vidíme vyličení, jak zlovolník číhá v úkrytu (verš 9), přitiskne se k zemi (verš 10) a slabí a nuzní upadají do jeho moci. To tedy znamená, že to přísloví nefunguje, nebo přinejmenším nefunguje tak rychle, jak by si ti pokoření představovali. Vidíme zde bolest z toho, že právu není učiněno zadost (verš 1: proč, Hospodine, nezasáhneš?; verš 13: proč tě zlovolník smí znevažovat, Bože?). Žalmista vidí, že tak trochu kolem něj je vše naopak, než mohl prožít dřív nebo než slibuje Bůh¹²⁸ (ale přichází s tímto bojem, s touto pochybností k Bohu a nechává na něm, aby zasáhl).

Vidíme zde jádro veškeré nespravedlnosti – když čteme o zpupnosti (verš 2) či namyšlenosti (verš 4), není tím myšlena jen zpupnost vůči druhým lidem, ale i zpupnost vůči Hospodinu, jehož právo ve své namyšlenosti zlovolník přestupuje. Charakteristické je, co si zlovolník říká v srdci: nezakolísám (verš 6), Bůh nikdy nic nespatri (verš 11), Bůh mne nebude volat k zodpovědnosti (verš 13). V kontrastu s tím stojí Hospodinova odpověď: upevňuje srdce ponížených a jejich prosby slyší (verš 17). Hospodin sice povolal lidi k vládě a moci, ale on sám je věčným králem (verš 16). On zjedná právo – člověk by si měl vzít k srdci to, co bylo na začátku, dříve než Hospodin stvořil lidi (člověk byl jen prach). Verš 18 ukazuje vpřed na obnovení všeho – že nastane den, kdy už nebude pokračovat útlak a nespravedlnost. Hospodin zavolá k zodpovědnosti moc a dary, které nám lidem svěřil.

Možná je na místě zmínit význam slova „žehnat“. Zatím bylo použito v Žalmu 5,13 (ty žehnáš spravedlivému, Hospodine): Bůh žehná = Bůh dává lidem dobré dary, Bůh působí pro spravedlivého zdar. Zde v Ž 10,3 (zlovolník žehná chamtivému): zlovolník chválí jednání chamtivého, protože sám je chamtivý. Chamtivost samotná je větším zákonem než Hospodinův zákon a právo, jak je naznačeno o zlovolníkovi v další části žalmu (verše 7-9: číhá na slabého, aby získal neprávem kořist).

**Nebo je to všechno jinak?
Proč zas, Bože, mlčíš dnes?
Není Bůh, říká si podlý,
mohu krást a budit děs.**

¹²⁶Viz [5], str.234: a každé z těchto slov má v žalmech 9-10 první výskyt pro knihu žalmů.

¹²⁷Doslova: bídní, ubozí.

¹²⁸Též viz [7], str.77.

On tvé právo znevažuje,
vlastní zisk jej provází.
O svém rodu říká v srdci:
zlo nás nikdy nesrazí.

Plná kleteb má svá ústa,
v úkrytu teď číhá svém.
Po nevinném tiché slídí,
chce ho zabít neprávem.

Slabého chce lapit v síti,
baží další kořisti.
Srdcem říká: Bůh nevidí,
Bůh stejně nic nezjistí.

Ty však vidíš, Hospodine,
trápení a těžkosti.
Tobě slabý svěřuje se,
volá ve své úzkosti.

Uvidím, jak zjednáš právo
sirotkům a pokorným.
Uchopíš je do svých rukou
a vezmeš moc zlovolným.

Zdeptaného, Pane, slyšíš,
jeho srdce upevníš.
Zastaneš se bezmocného,
bude v tobě mít svou skrýš.

Druhá kniha žalmů

Třetí kniha žalmů

Čtvrtá kniha žalmů

Pátá kniha žalmů

Žalm 119

Žalm 119 je akrostickým žalmem, což znamená, že je rozdělen na dvacet dva částí podle počtu hebrejských souhlásek, každá z těchto částí sestává z osmi veršů (celkem tedy 22 krát 8 = 176 veršů) a každý z těchto osmi veršů začíná stejným písmenem hebrejské abecedy. Prvních osm veršů tedy všechny začínají písmenem álef. Proto je i volba počtu veršů v tomto žalmu jednoznačná – každé písmenko má oslavovat Hospodinův zákon, to, že Hospodin mluvil a mluví. Téma Hospodinova slova na mnoha rovinách směřuje k Ježíši Kristu. Stejně jako Bůh tvořil svým slovem (Genesis 1 ... Bůh svým slovem nejen mluvil, ale též tvořil), tak poslal Ježíše Krista, aby dal život všem, kdo jej přijmou – vytvořil něco nového v jejich životech, co pochází z Boha (Jan 1,1-18). Mnohem více než číst psaný text o bezúhonném životě je setkat se a žít s Ježíšem Kristem, který bezúhonný je (a skrze Ježíše Krista se setkat a žít s Bohem). Stejně jako Boží slovo ve Starém zákoně bylo zjevením jistých věcí od Hospodina, Ježíš Kristus je plným zjevením Boha, výrazem či vyjádřením Hospodinova charakteru.

Důraz na Hospodinovo slovo, Hospodinův zákon je ještě umocněn tím, že v každém ze 176 veršů se vyskytuje nějaké označení Hospodinova zákona¹.

¹**Šťastní jsou ti, jejichž cesta je bezúhonná,
ti, kdo žijí podle Hospodinova zákona.**

²**Šťastní jsou ti, kdo střeží jeho svědectví
a hledají jej celým srdcem,**

³**ti, kdo nedělají podlosti,
ale chodí po jeho cestách.**

⁴**Ty jsi přikázal svá ustanovení,
abychom je horlivě zachovávali.**

⁵**Kéž má cesta pevně směřuje²
k dodržování tvých výnosů.**

⁶**Když mám na zřeteli všechna tvá přikázání,
nemusím se stydět.**

⁷**Vzdávám ti díky v upřímnosti srdce,
cvičím se v tvých spravedlivých soudech.**

⁸**Žiji podle tvých výnosů,
už mne nikdy neopouštěj.**

Hospodinovo slovo je v prvních osmi verších označeno těmito výrazy (je jich osm): Hospodinův zákon (verš 1), jeho svědectví (verš 2), jeho cesty (verš 3), jeho ustanovení (verš 4), jeho výnosy (verše 5 a 8), jeho přikázání (verš 6) a jeho spravedlivé soudy (verš 7). Kromě předmětu Hospodinova zákona či slov je vždy užito jiné sloveso, které představuje

¹Snad mimo verš 122, ale i zde je otázkou, zda tím „dobrým“ se nemyslí život podle Hospodinova slova, život s Bohem.

²Doslova: kéž mé cesty pevně směřují...

přístup k Hospodinovu slovu. V daných verších je to střežit (jedenkrát), zachovávat, dodržovat, žít podle nich (třikrát – totéž hebrejské slovo přeloženo pokaždé jinak), chodit v jeho zákoně či cestách (dvakrát), mít na zřeteli (jedenkrát), učit se či cvičit se (jedenkrát). Je zde obsažena jediná prosba: už mne nikdy neopouštěj (verš 8).

Hospodinův zákon (Tóra, jeho ukazatele) má ve vztahu k člověku zvláštní pozici: na rozdíl od slova v Genesis 1, kdy Bůh řekl a stalo se, nyní zákon též vyslovil Bůh, ale člověk je povolán k tomu, aby sám svým srdcem zvážil Hospodinovy výnosy a jednal podle nich – tj. člověk byl určitě stvořen proto, aby žil podle Hospodinova zákona, ale musí se vždy sám rozhodnout, zda „dotvoří“ Hospodinovo slovo zákona ve skutek. Tak lidé dostali od Boha velkou výsadu, aby jeho slovo poslouchali nikoli automaticky, ale při plném vědomí a rozhodnutí. Žít podle pokynů Boha neznamenaá jít cestou nejmenšího odporu, ale jít tou cestou, ke které mne vede On.

Stručně shrnuto: V této části žalmista zmiňuje dva důvody, proč chce žít podle Hospodinova zákona: především v zákoně Hospodinově dostává člověk dobré dary, přímou cestu životem ve vztahu s Bohem (verše 1-3). A za druhé zákon vyslovil Bůh, a to je dostatečný důvod, abychom jej pečlivě dodržovali (verše 4-6). Žalmista reaguje na požehnání vděčností (verš 7) a na příkazy prosbou, aby Bůh byl s ním (verš 8), ať už svou přítomností, či svým vedením, svou silou a pomocí.

**Ano, ten, kdo bezúhonně
v životě si počíná,
ano, ten jde s Hospodinem
podle jeho zákona.
A šťastný je, kdo si cení
toho, jak Bůh jedná sám,
a hledá jej celým srdcem
i vše, co on řekl nám.**

**Bože, přikázal jsi slova,
směr pro naše životy.
bděle je chci zachovávat,
protože jsi je dal ty.
Buď dál silou pro mé kroky,
za tebou chci, Pane, jít.
Bože, mám jen jednu prosbu:
už mne nesmíš opustit.**

Jak může být cesta někoho bezúhonná? Když o takovém označení přemýšlím, přechází mi mráz po zádech. Jak poukazuje např. kniha [21]³, naše hříchy neznamenaají, že jen občas (nebo párkrát v životě) zajdeme nějakou jinou cestou, než je záhodno jít, které se můžeme napříště vyvarovat a od té chvíle dělat už jen dobré volby. Náš hřích je vážnější – jsme často naprosto odpojeni od Boha a neochotní žít s ním a být tady na tomto světě kvůli němu. Jedná se spíše o vleklý stav a postoj srdce, než jen o konkrétní volby. Kdo

³Stranu teď nemohu najít

nás z tohot stavu zachrání? Myslím, že jedinou možností, jak vztáhnout Ž 119,1 na sebe, je pevně se držet Ježíše Krista – on jediný žil bezúhonně, pro pravdu, v blízkém vztahu s Bohem Otcem. On může být zdrojem štěstí v našem životě. My často dokážeme jen toužit po dobrých věcech, nikoli je sami uskutečnit. Ale jak lze číst v Evangeliiu podle Matouše, kapitola 5, verše 3-10, Bůh nebo Ježíš Kristus berou v úvahu i naše tužby – kdo přichází k Ježíši s touhou po spravedlnosti ve svém životě, nebude odmítnut (Matouš 5,6: Blaze těm, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni). Pane Ježíši, prosím proměň moje srdce, buď ty dnes mou cestou.

Hospodinův zákon není jen mrtvá litera, je to především svědectví o tom, jaký je Bůh – pozvání do vztahu s živým Bohem, jehož charakter už takový, jak naň poukazuje zákon, je. Téměř všichni by byli rádi, aby Bůh mluvil – ať už aby promluvil a stoprocentně jednou provždy prokázal, že existuje, nebo aby mluvil v našem životě a vedl nás po té dobré cestě. Rádi bychom aby Bůh k nám promluvil aspoň občas, aspoň jednou za dva roky slovo, o kterém bychom bezpečně věděli, že pochází od něho. A přitom tady máme Bibli, jeho zákon, ve kterém Bůh mluví stále – jeho slovo totiž stále platí, stále mluví. Existuje skupina lidí, kteří nacházejí zalíbení v teoretických pochybách o hospodinově existenci, zatímco existuje druhá skupina těch, kteří se celým srdcem (kež by) pídí po významu toho, co řekl a udělal Bůh, jak je to napsáno v Bibli. A když se celým srdcem otevírají vůči slovu písmá, jakýmsi nadpřirozeným způsobem se setkávají s Bohem i vzkříšeným Ježíšem Kristem.

Nepáchají podlost. Nejen vůči Bohu, ale i vůči lidem – protože Hospodinův zákon současně usiluje o to nejlepší pro mne i pro lidi kolem, pro moje nejbližší i vzdálenější. Po jeho cestách: po těch cestách, po kterých Bůh či Ježíš Kristus chodí – motivací zákona je život v Hospodinově přítomnosti. Verše 1-3 žalmu 119 mluví o první motivaci pro mou poslušnost: zákon vede k tomu nejlepšímu pro mne i pro všechny ostatní.

Ve verších 4-6 následuje druhá motivace pro poslušnost: dodržovat zákon je správné i z toho důvodu, že jej přikázal Bůh – ten, kdo nás stvořil, ten, kdo má právo na náš život. Aniž bychom se ptali na náš osobní užitek, měli bychom poslouchat jen z toho důvodu, že mluvil Bůh. Ty jsi přikázal svá ustanovení, abychom je horlivě zachovávali a střežili: v původním hebrejském textu Bible se sloveso š-m-r (zachovávat, střežit) vyskytuje na význačných místech. Toto slovo bylo řečeno v následujících souvislostech:

- v zahradě: Hospodin Bůh postavil člověka do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil (Genesis 2,15). Člověk měl chránit určité území, které patřilo Bohu – obdělávat zahradu a rozhojňovat její dobré dary.
- v zákoně: Člověk má střežit Hospodinův zákon, slova, která řekl Bůh – např. užito zde v Ž 119,4: ty jsi přikázal svá ustanovení, abychom je střežili a zachovávali, jednali podle nich. To je to nejcennější, co má člověk chránit a rozhojňovat ve svém životě. Máme střežit určitý charakter, jednání, a rozhojňovat je.
- v srdci: Především střež a chraň své srdce, vždyť z něho vychází život (Příslaví 4,23). Tento verš dobře ilustruje též život víry z pohledu křesťana, kdy máme vztah k Pánu Ježíši Kristu, a k tomu setkávání s ním dochází v našem srdci. Máme si tuto nejcennější věc chránit a rozhojňovat náš život s Bohem – protože v našem srdci dochází k

setkání s Ním, k tomu, že slyšíme Jeho hlas, k jeho jednání v našem životě. Dovolit Bohu, aby vcházel do našeho srdce, je naší prvořadou prioritou. V tomto verši jsou použita dvě slova pro chránění a střežení: š-m-r (chránit, zachovávat, dodržovat, být ostražitý, střežit) a n-c-r (střežit). Doslovný překlad by mohl znít: Se vši ostražitostí střež své srdce⁴.

Máme střežit svůj vztah ke Kristu, který se stal naší cestou, naším životem. máme střežit spojení našeho srdce s Kristem.

Kéž mé cesty pevně směřují = jsou nasměrovány, upevněny směrem ke Tvým cestám (Ž 119,5), k zachovávání tvých výnosů. Slovo „výnos“ je charakteristické např. pro vládu či parlament, který vydává (či schvaluje) zákony – samotné vydání zákona a vážnost a důstojnost osoby, která zákon vydala, má být důvodem naší poslušnosti.

Pak se nebudu stydět (Ž 119,6): před Bohem či před lidmi není upřesněno, ale možná tyto dvě věci nelze oddělit. Zejména před Bohem – Bůh přikázal výnosy, on bude volat k odpovědnosti za jejich dodržování. Nestydím se, když mám na zřeteli tvá přikázání: na zřeteli = před očima, neustále si kladu před oči Hospodina, jeho přítomnost a jeho pokyny a rady. Podobný verš je Žalm 16,8 (podle ČEP): Hospodina stále před oči si stavím, je mi po pravici, nezakolísám.

Vzdávám ti díky (Ž 119,7): žalmistova reakce – díky za cestu k životu, kterou jsi dal, za Tvoje rady, ukazatele. V upřímnosti srdce: nejen děkuji, ale i chci jít za Tebou. Cvičím se: ne teoreticky studuji, ale jdu krok za krokem ve Tvých slovech a ukazatelích na to, co je spravedlivé.

Tvé výnosi sřežím, neopouštěj mne už (Ž 119,8): se svým přikázáním, cestou, která uvádí do života; se svou silou, abych se té cesty držel; se svou přítomností, kvůli které stojí za to tou cestou jít.

⁴Se vším střežením střež své srdce. S úplným celkem své ostražitosti střež své srdce. Tedy především, nade vše, více než cokoli jiného.

⁹Jak si mladík pročistí svou stezku?
 Když bude žít podle tvého slova.
¹⁰Celým srdcem tě hledám,
 nenech mne zbloudit od svých přikázání!
¹¹V srdci jsem ukryl tvou řeč,
 abych proti tobě nehřešil.
¹²Požehnaný jsi, Hospodine,
 vycvič mne ve svých výnosech!

¹³Svámi rty vyhlašuji
 všechny soudy tvých úst.
¹⁴Z cesty tvých svědectví se veselím
 jako z velkého⁵ jmění.
¹⁵O tvých ustanoveních chci přemýšlet,
 chci mít na zřeteli tvé stezky.
¹⁶Ze tvých výnosů se chci těšit,
 nezapomínám na tvé slovo.

Hospodinovo slovo je ve verších 9-16 označeno těmito výrazy (je jich deset): tvé slovo (verš 9 a 16), tvá přikázání (verš 10), tvá řeč (verš 11), tvé výnosy (verš 12 a 16), soudy tvých úst (verš 13), tvé svědectví (verš 14), tvá ustanovení (verš 15), tvé stezky (verš 15). Kromě předmětu Hospodinova zákona či slov je vždy použito jiné sloveso, které představuje přístup k Hospodinovu slovu (těchto sloves je též deset). V daných verších je to: žít podle něho = zachovávat je = držet se ho (verš 9); nenechat od něj zbloudit (10); uchovávat či ukryt v srdci (11); vyučit či vycvičit v něm (12); vyhlásit je = vylíčit je, vykreslit je (13); veselit se z něj (14); přemýšlet o něm (15); mít jej na zřeteli (= před očima) (15); těšit se z něj (16), nezapomínat na něj (16). Jsou zde obsaženy dvě prosby: nenech mne zbloudit od svých přikázání (10 ... doslova budoucí čas, ale jistota v něm vyjádřená vyjadřuje též prosbu), vycvič mne ve svých výnosech (12).

Zhruba řečeno, daný oddíl veršů začínajících hebrejským písmenem bét lze rozdělit na dvě části: ve verších 9-12 žalmista prosí, aby jej Bůh vyučil ve svých cestách a držel na nich; ve verších 13-16 zmiňuje, že o Hospodinových cestách a) přemýšlí (15) a mluví (13); b) raduje se z nich (14+16); c) má je neustále před očima (15), nezapomíná na ně (16).

**Cestu čistou udrží si
 ten, kdo tvoje slovo zná,
 celým srdcem je jím veden,
 hledá, volá, naslouchá.
 Cvič mne, Pane, ve svých řádech,
 nechci už jít proti nim.
 Cením si, že ke mně mluvíš
 a s tebou se setkat smím.**

⁵doslova: celého.

Četná slova tvého srdce
chtěl bych, Pane, říkat všem.
Často nemám nic než tebe,
jenom tys mým majetkem.
Čerpat sílu z tvého slova
je však jmění nezměrné;
člověk, který vidí tebe,
vždy potěchu nalezne.

Křesťan by při čtení Tenaku (= knih Starého Zákona, Staré smlouvy) mohl dostat pocit, že verš 9 se na něj už nijak nevztahuje, protože udržet si stezku čistou znamená držet se Pána Ježíše Krista – on je jistota čistoty, i kdybych já zhřešil. Svou čistotu nalzáme v Ježíši Kristu (Efezským 2,8-9). Přesto existuje určitý rozměr, kdy stále má smysl usilovat o pročištění své cesty v jednotlivých činech i stavech našeho srdce, protože to je právě podstatou pokání neboli obrácení k Bohu – radujeme se z čistoty, která jednou nastane v plnosti, protože nás do ní uvede Pán Ježíš (Ef 4,30), a současně usilujeme o co největší čistotu ve svém vlastním životě, minimálně například z důvodů, které jsou vykresleny ve verších 1-8: protože žít podle Hospodinových pokynů je tím největším darem pro nás + prostě proto, že ty pokyny vyslovil Bůh, stvořitel a dárce našeho života.

Jaké jsou ty Hospodinovy řady pro křesťana, které neochvějně vyslovil? Pokud bychom se zaměřili na všechny výroky Ježíše Krista, lze tyto řady jasně vidět:

- a) **Čiňte pokání**⁶, neboť Království nebeské je blízko (Evangelium podle Matouše 4,17); nepřišel jsem volat k pokání spravedlivé, ale hříšníky (Evangelium podle Lukáše 5,32):

To je první pokyn, který lze z učení Ježíše Krista vykódovat: obraťte se se svým životem k Bohu; uznejte Hospodinovo SVĚDECTVÍ, že Ježíš Kristus je Král v jeho království, a přijďte k němu. Začnete jej brát vážně jako toho, kdo je jedinečný, s kým stojí za to žít. Stejně jako Hospodin dosvědčuje v Žalmu 119, že jeho slovo vede k životu (Ž 119,2.14), i o Ježíši Kristu dosvědčil, že v něm je pro nás život (Matouš 3,16-17).

- b) **Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout. učte se ode mne, já jsem tichý a pokorného srdce.** (Mt 11,28-30)⁷; jednou z prvních výzev Ježíše Krista je výzva k odpočinku, ke spočinutí v něm. Nebude to nutně znamenat, že život křesťana je jednodušší než život ostatních lidí – právě naopak, na vnější pohled vzbudí náš život možná u pozorovatelů otázky: co z toho ti lidé mají, že v těch těžkostech i radostech života se stále obrací k Bohu? Nedělají si tak život možná ještě těžší? Ovšem tato Ježíšova slova nebyla vyslovena v dnešní době v České Republice, dosti to ateistické zemi, ale v Izraeli mírně před rokem 30 našeho letopočtu lidem, kteří věřili v Boha a byli o

⁶Podle knihy [19], str.40, pokyn 2 (výrok číslo 1 není vlastně pokynem, ale konstatováním něčeho, co dělá Bůh, proto jej přeskakují). Celá kniha je v angličtině k dispozici online v pdf souboru v uvedeném odkazu [19].

⁷Viz [19], str. 44, pokyn 3.

něm jistým způsobem vyučování. Ježíš ovšem odlišuje sám sebe od ostatních učitelů náboženství a prostředníků mezi Bohem a lidmi následujícími slovy (Matouš 23,4): Svazují těžká břemena a nakládají je lidem na ramena, ale sami se jich nechtějí dotknout ani prstem.

V dnešní době nám nevládnou farizeové a zákoníci, kteří by vysvětlovali podstatu života. Roli Boha v našem životě hraje stát⁸, naše zaměstnání, naše rodina, naši přátelé nebo jen my sami. Velmi volně můžeme snad vztáhnout slova Ježíše Krista i na svou současnou situaci: čekáme od nějakých zdrojů pokojný a plný život. Ježíš Kristus v této situaci nežádá od nás méně než ostatní, ale dává nám své slovo, že ON nás k plnému životu dovede s naprostou jistotou, kdežto my sami nebo ostatní kulturní vlivy nám nabízí vyhlídky, které nemohou dodržet.

Roli spočinutí a pokoje vidíme též v Žalmu 119 – Hospodinovy ukazatele a pokyny jsou takové, které nebyl schopen zachovat nikdo (právě jen kromě Ježíše Krista). Přesto se žalmista z těchto ukazatelů těší jako z celého svého majetku a nachází v nich svou radost (verše 14 a 16) – proč? Protože ví, že Hospodin je konečně tím pravým králem, který se nefalšovaně zajímá o jeho život a chce jej k životu dovést. O moc víc Ježíš Kristus – on už je nejen ukazatelem, ale samotným Životem, se kterým se můžeme setkat.

- c) **Já jsem ta cesta, pravda i život; nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.**⁹ (Jan 14,6). Vidíme zde ujištění, že Ježíš Kristus je skutečně cestou k Bohu. Toto tvrzení je určité v dnešní kultuře rozplizlosti (jejímž krédem je: žádný názor nemá větší důležitost než ty ostatní) kontroverzní, ale když se na chvíli zamyslíme, tak musíme uznat, že kromě prskání nemáme v rukou nic, čím bychom jeho váhu vyvrátili. Ani jiná náboženství zde nemají konečné slovo, protože musíme brát v úvahu Ježíšova slova, že ON bude určovat, kdo „vejde do věčného života s Bohem“ (Matouš 25,31-46)¹⁰.

Trochu vážnější je přemýšlet, zda vůbec stojíme o to „vejít do věčného života s Bohem“. V této otázce nám také může pomoci Ježíš Kristus, který právě v citované 14. kapitole Evangelia podle Jana říká o Bohu Otci (Jan 14,7): Jestliže znáte mne, znáte i mého Otce. A tedy při četbě evangelií, která jsou věrným svědectvím o životě Ježíše Krista, můžeme poznat, jaký je charakter Boha, když je Ježíš Kristus jeho pravdivým obrazem: Ježíš Kristus nikdy nezneužil své lidství a svou moc ke svému vlastnímu prospěchu – obstál ve všech pokušeních, která dopadají i na náš život (doporučuji podrobně přečíst Matouš 4,1-11). Byl Božím Synem, který měl velký úkol od Boha pro svůj život, a byl „tichý a pokorného srdce“ v tom smyslu, že se nikdy od tohoto úkolu nedal odvést. Jeho pokoru dokumentuje nejen to, že svým

⁸Daniel Pastirčák, zamyšlen v Brně, březen 2012: Ve společnosti, která je v podstatě ateistická, přebírají roli Boha instituce – stát, zaměstnavatel, atd. – v tom smyslu, že k nim vzhlížíme jako k nejvyšší instanci.

⁹Viz [19], str. 48, pokyn 4 (mírně upraven – ze 14. kapitoly Janova evangelia cituji jiný verš).

¹⁰Respektive v citovaném odílu je řečeno, že o tom bude rozhodovat Syn člověka, ale z evangelií jasně vyplývá, že takto Ježíš Kristus mluví o sobě, když chce nepřímou vyjádřit, že on sám je tou osobou, jejíž příchod byl o několik století dříve v Tenaku předpovězen.

učedníkum umýval nohy (Jan 13,3-5 a okolní verše), ale i jeho zvláštní slova, že pokud pán najde při svém návratu věrného služebníka, bude mu též sloužit (Lukáš 12,37). Jinými slovy – i když je sám Božím Synem, mluví Ježíš o vzájemné službě jako o obrazu nebe. Je na každém čtenáři Bible, aby našel další místa, na základě kterých se může rozhodnout, zda stojí za to navázat blízký vztah s Bohem či Ježíšem Kristem.

I ze Žalmu 119, veršů 9-16 lze cítit, že autor těchto slov má velmi blízký vztah k Bohu – (verš 11: v srdci jsem ukryl tvou řeč, abych proti tobě nehřešil): vidíme, že důvodem jeho věrnosti je velmi blízké setkání s Bohem, kdy prožil, že Bůh mluví, a uchovává tuto řeč v srdci jako to nejvzácnější, co v životě má. V celém žalmu cítíme velmi blízký tón, žalmista si cení Boha – poznal, že Bůh je někdo vzácný: cesta, pravda i život sám.

Část II

Podrobněji k některým motivům knihy Žalmy

Tato prostřední pasáž tohoto spisku bude pravděpodobně sloužit k uvádění drobných slovních studií napříč žalmy, které mají nějaký praktický dopad. Často se nebude jednat o víc než citaci několika veršů, které spojuje tentýž motiv.

1 Cesta

Zmínky z knihy Genesis: 3,24 (otáčející se cherubové střeží cestu ke stromu života); 6,12 (Bůh viděl, že každé tělo na zemi zkazilo svou cestu ... cesta = charakter člověka, skutky, které člověk dělá); 16,7 (anděl našel Hagar u cesty Šúr); 18,19 (Bůh přemýšlí o Abrahamovi, že mu sdělí, co se chystá udělat se Sodomou, protože Abraham přikáže svým synům a svému domu, aby střežili cestu Hospodinovu a činili spravedlnost a soud; tj „cesta Hospodinova“ = spravedlivé jednání; takové jednání, jak jedná Bůh; chození po té cestě, po které chodí Bůh); 19,2 (Lot přijímá posly: odpočíněte si a půjdete svou cestou); 19,31 (dcery chtějí přivést na svět syny podle cesty celé země = tak, jak to na celé zemi chodí, podle obyčeje celé země; = cesta, jakou chodí všichni; jak jednají všichni); 24,21 (muž mlčky pozoroval Rebeku, aby poznal, zda Hospodin dává zdar jeho cestě ... právě motiv Žalmu 1,3: všemu, co činí, dává zdar; vše, co činí, se zdaří); 21,27 (mne na cestě vedl Hospodin); 24,40 (Abraham říká svému služebníku: Hospodin dá zdar tvé cestě); 21,42 (služebníkova modlitba: Bože, jestliže dáváš zdar cestě, po které jdu); 21,48 (služebník dobrořečil Bohu svého pána Abrahama, který jej vedl po pravé cestě); 21,56 (nezdržujte mne, poněvadž Hospodin dal zdar mé cestě); 28,20 (velká Jákobova modlitba při jeho odchodu z Kenaanu: jestliže Hospodin bude po mém boku a bude mne chránit na této cestě, jestliže se v pokoji vrátím do domu svého otce, pak mi bude Hospodin Bohem); 30,36 (Jáko s Lábanem byli od sebe tři dny cesty); 31,23 (Lában pronásledoval uprchlého Jáko cestou sedmi dnů = po sedm dní); 31,35 (Ráchel vysvětluje Lábanovi, proč před ním nemůže vstát, protože se jí přihodilo něco podle cesty žen = co se stává ženám); 32,2 (Jáko po rozloučení s Lábanem odešel svou cestou); 33,16 (Ezau po setkání s Jákoem se vrací svou cestou do Seíru); 35,3 (Jáko říká své rodině: Vstaňme a pojďme do Bételu, kde vybudují oltář Bohu, který mi odpovídal v den mého soužení a byl se mnou na cestě, po které jsem šel – Jáko plní slib, který dal v 28,20); 35,19 (Ráchel zemřela a byla pohřbena u cesty do Efraty); 38,14 (Támar se posadila u cesty do Timny); 38,16 (Jáko se obrátil k Támar, sedící při cestě); 38,21 (kde je ta nevěstka, která seděla u cesty?); 42,25 (Josef přikázal, aby měchy jeho bratrů naplnili obilím a dali jim potravu na cestu); 42,38 (Jáko nechce pustit s bratry Benjamína, protože by mohl přijít o život na cestě, kterou půjdou); 45,21-24 (Josef posílá své bratry pro jejich rodiny a dává jim potravu na cestu; prosí, aby se po cestě nehádali); 48,7 (Jáko vzpomíná, že Ráchel pochoval u cesty do Efraty); 49,17 (Jákobova modlitba: hadem na cestě buď Dan).

Žalm 1: 1,1 (šťastný je muž, kdo nevkročil na cestu hříšníků); 1,3 (i když v tomto verši slovo „cesta“ není výslovně řečeno, je zde podobný obrat – Hospodin dopřává zdar jeho cestě ... podobně jako v Gn 24); 1,6 (Hospodin zná cestu spravedlivých = Hospodin miluje cestu spravedlivých ... to je ta správná motivace, proč jít po této cestě: Hospodin miluje tuto cestu, líbit se Bohu je důvodem, proč žít); 1,6 (ale cesta zlovolníků zanikne, zahyne). Celý žalm vykresluje kontrast mezi cestou spravedlivého (3x) a cestou zlovolníka (zlovolník 4x, hříšník 2x, posměvač 1x).

Žalm 2: 2,12 (líbejte syna, aby se nerozhněval a zhynuli byste na své cestě ... náš život závisí na přízni, kterou nám věnuje Syn – pokud od nás odstoupí, tak zhyneme, protože nám je odňata jeho péče, jeho požehnání a milost); žalm 2 je adresován pozemským králům, mocnářům¹ země (vládcové 1x, soudcové 1x, králové 2x) – těm, kdo jsou na zemi nejsilnější a kdo by chtěli vést národy v opozici vůči Bohu a jeho Králi. Není důležité jít jen po správné cestě (žalm 1), ale též být na své cestě poddán tomu správnému Králi (žalm 2).

Žalm 5: prosba ohledně cesty je klíčovým motivem žalmu 5 – král prosí Hospodina, aby jej vedl podle své spravedlnosti a urovnal před ním svou cestu; chce čekat na Hospodinovo slovo, které by jej vedlo po jeho cestě. Ž 5,5 je do jisté míry kontrastem se Ž 1,2: Hospodinův člověk nachází radost v Hospodinově zákoně, protože Hospodin NEnachází svou radost ve zlovůli a špatnosti;

2 Marnost a lež

b

3 Zákon Hospodinův

c

4 Zahynutí

d

5 Hospodinův Mesiáš

e

6 Sijón – svatá hora

f

¹Viz ČSP.

7 Král a soudce

g

8 Národy

h

9 Syn

ch

10 Záchrana

i

11 Sláva

j

12 Nepřátelé a tíseň

k

13 Požehnání

l

14 Spravedlnost

m

15 Hříšník a hřích, zlo a špatnost

n

16 Víra

o

17 Radost

p

18 Pokoj

q

19 Milosrdenství

r

20 Bázeň

s

21 Láska

t

22 Poslušnost a vzpoura

u

23 Boj

v

Část III

Závěrem

Autorství a vznik biblické knihy Žalmy

Stručný obsah biblické knihy Žalmy

První kniha žalmů

Žalm 1: vyučující žalm; úvodní žalm k celé sbírce – Žalm 1 dává do kontrastu život člověka, který naslouchá Hospodinovým radám a ukazatelům a žije podle nich, a člověka, který přestupuje Hospodinovy rady a jeho řád. Návrh názvu žalmu: **Cesta**.

Žalm 2: vyučující žalm; pokračování úvodu k celé sbírce – Žalm 2 mluví o králi, kterého ustanovil Bůh v Izraeli, a kterému slibuje naprostou moc (a současně mu dává zodpovědnost spravedlivé vlády); zároveň vyzývá ostatní lidi a národy, aby se podřídili Bohu a jím ustanovenému králi. Návrh názvu žalmu: **Král**.

Žalm 3: prosba o pomoc – Bohem ustanovený král k němu volá o pomoc v okamžiku boje a tísně. Návrh názvu žalmu: **Nepřátelé usilují Hospodinovu králi o život**.

Žalm 4: prosba o pomoc – volání o pomoc v dlouhodobém nedostatku. Žalmista s důvěrou prosí, aby Bůh byl jemu a jeho lidu blízko (i když jsou mnozí, kteří se odklánějí od Hospodina). Návrh názvu žalmu: **Král prosí o pomoc při uplatňování Hospodinovy vlády**.

Žalm 5: prosba o pomoc – král přichází ráno k Hospodinu a prosí jej o vedení. Spolehlivé slovo se nedozví od nikoho jiného než od Hospodina. Návrh názvu žalmu: **Hospodinovo slovo vede krále cestou spravedlnosti**.

Žalm 6: prosba o pomoc – volání o milost v zármutku jak dlouhém, tak intenzivním. Král vidí sám sebe v nebezpečí smrti, ať už se jedná o jeho nemoc, či o jeho nepřátele. Návrh názvu žalmu: **Nářek krále v nemoci a útisku: kéž Hospodin změni můj pláč ve chválu!**

Žalm 7: prosba o pomoc – král David prosí Boha, aby se ho jako Soudce všech lidí zastal ve spravedlivé věci, kdy je pronásledován neprávem. Návrh názvu žalmu: **Bůh je Soudce I: Hospodin bojuje proti utiskovatelům**.

Žalm 8: oslavný žalm – David chválí Boha, jakou moc prokázal ve stvořeném světě a jakou lásku a péči věnuje člověku, když nám lidem dal slavný úkol panovat nade vším živým. Návrh názvu žalmu: **Hospodin dal lidem moc**.

Žalm 9: prosba o pomoc – král se vrací k tématu žalmu 7 a chválí Hospodina jako toho, kdo nastolí spravedlnost. Modlí se: Bože, smiluj se nade mnou, povstaň k

soudu nad mými utiskovateli. Návrh názvu žalmu: **Bůh je Soudce II: Hospodin nezapomíná na utiskované.**

Žalm 10: prosba o pomoc – i uprostřed útisku žalmista ví, že Hospodin je králem králů, je nad mocí všech lidí. Návrh názvu žalmu: **Bůh je Soudce III: Hospodin určitě odstraní útisk a sjedná spravedlnost.**

Pátá kniha žalmů

Žalm 119: oslavný žalm – vděčnost a poslušná reakce na Hospodinovu přítomnost v žalmistově životě. Návrh názvu žalmu : **Hospodin je se mnou svým Slovem.**

Pokus o vystižení poselství biblické knihy Žalmy

Literatura

- [1] Dan Drápal: Úvahy nad žalmy (vytvářeny od roku 2006). Nejlepší výkladové poznámky k Žalmům v češtině. (Žalmy 1-41 vyšly už knižně: Návrat domů, Praha 2008.)
- [2] Edice WBC: Psalms 1 to 50. Peter Craigie 1983, Marvin Tate dodatek asi 100 stran 2004 (vše v jedné knize). Nakladatelství Thomas Nelson Publishers.
- [3] Edice WBC: Psalms 51 to 100. Marvin Tate 1990. Nakladatelství Thomas Nelson Publishers.
- [4] Edice WBC: Psalms 101 to 150. Leslie Allen, revidované vydání 2000. Nakladatelství Thomas Nelson Publishers.
- [5] Gerald Wilson: Psalms Volume I (2002). Edice NIVAC, Zondervan 2002. Nejvíce doporučuji jako doprovodné čtení ke knize Žalmy. Druhý díl ještě nevyšel, což je trochu slabina.
- [6] Jan Zeman: Žalmy. 2.vydání, 2001. Speciálně pouze překlad žalmů starší češtinou (z roku 1946), ale zdá se hodně přesný, doplňuje dobře čtení žalmů v češtině. Nyní přístupný pro všechny, protože opět byl vydán. Nejpřesnější český překlad žalmů do té doby, než v roce 2009 vyšel Český studijní překlad Bible.
- [7] Craig Broyles: Psalms. Edice NIBC, Hendrickson Publishers 1999 (třetí dotisk 2006). Jediný cizojazyčný komentářík ke knize Žalmy, který mám jednodílný. Uvážíme-li, že Žalmy jsou třikrát obsáhlejší než třeba kniha Genesis (co se týká počtu kapitol), tak 150 žalmů okomentováno na 500 stránkách je hodně stručně popsáno. Ale celkem dobrý komentářík, který obsahuje poznámky ke všem žalmům v jednom svazku.
- [8] B.Pípal: Hebrejsko-česlý slovník ke Starému Zákonu. Kalich 2006 (kniha je vysázena programem TEX!!).
- [9] Průvodce životem: Žalmy. Edice přístupného překladu Bible s výkladovými poznámkami (viz také poznámky k EDICI). Může být zajímavé zejména pro překlad žalmů přístupný v současné češtině.
- [10] J.H.Dobson: Learn Biblical Hebrew. Baker Academic 2005 (2nd edition with audio CD).
- [11] J.H.Kohlenberger III: The Interlinear NIV Hebrew-English Old Testament. Zondervan 1987.
- [12] Don Carson (2009): Cyklus výkladů – Žalm 1, Žalm 2, Žalm 40, Žalm 110 viz <http://faithbyhearing.wordpress.com/2009/03/24/don-carson-on-psalms/>.
- [13] Gordon Wenham: Reading the Psalms Messianically, Ethically, Canonically. Série čtyř přednášek (2007) na téma "žalmy". <http://faithbyhearing.wordpress.com/2007/10/06/reading-the-psalms-messianically-ethica>

-
- [14] Willem VanGemeren: Psalms. EBC svazek 5 (rok 2008). Evangelikální komentář, kde ke každému žalmu je pár myšlenek napsáno. Kniha [5] je podrobnější, ale ta obsahuje jen poznámky k žalmům 1-72.
- [15] Jacob Weingreen: Učebnice biblické hebrejštiny. Nakl. Karolinum, Praha 2008, 2.české vydání. Osvědčená učebnice, která poprvé vyšla roku 1939, důkladně uvádí do čtení a psaní hebrejského textu. Cca 260 stran + dodatky a malý česko-hebrejský a hebrejsko-český slovníček.
- [16] Gordon Wenham: Psalms. Apollos Old Testament Commentary. Kniha ještě nevyšla.
- [17] Jeremy Pierce: Recenze ke komentářům v angličtině (2006):
http://parablemania.ektopos.com/archives/2006/01/psalms_commenta.html.
- [18] Paul Apple: A Devotional Commentary on the Psalms. Pdf text zveřejněný na stránce www.bibleoutlines.com. Zaměřením je prezentace klíčových myšlenek, otázek ke skupinové diskusi a myšlenek pro osobní ztišení. Z roku 2000, stran 753.
- [19] John Piper: What Jesus Demands from the World. Crossway Books 2006, volně ke stažení v pdf souboru na stránce Johna Pipera www.desiringgod.org/resource-library/online-books/by-title. Kniha obsahuje v padesáti kapitolách obsah učení Ježíše Krista.
- [20] David Malick, Allen Ross: An Argument of the Book of Psalms. Stručná osnova jednotlivých žalmů, materiál Allena Rosse zestručnil David Malick, <http://bible.org/article/argument-book-psalms>, 1982.
- [21] D.B.Allender, T.Longman III: Pravá tvář lásky. 2004 Porta Libri, Bratislava. Kniha dobře poukazuje na to, co to znamená žít jako křesťan v mezilidských vztazích. 317 stran.